

In dit nummer:

- 340 Het 'opdragen' van kinderen
J. van 't Hof
- 342 Diep in ons hart weten we:
„Al die kerkmuren,
dat klopt niet”
J.J. Lakerveld
- 344 Zorg dragen voor de ander op
basis van gelijkwaardigheid
H. Algra
- 347 Over de historiciteit van
bijbelverhalen (3)
A. van der Dussen
- 350 Jeugdwerk op de helling
Nico Hollestelle/Fred Blokhuis
- 352 Heldinnen van onze tijd
P.J. van Kampen

Opbouw

Tot opbouw van het gereformeerde leven

Alle vluchtelingen de kerk uit ?

ter, de kerk 'geen staat in een staat moet zijn'. Schmitz voegde daaraan overigens toe dat zij nooit zou tolereren dat vluchtelingen door de sterke arm uit een kerk worden gehaald.

had.' Van burgerlijke ongehoorzaamheid is volgens Beeftink geen sprake omdat de kerkenraad onmiddellijk de overheid van het asiel op de hoogte heeft gesteld.

Publieke oproep

Momenteel herbergen Nederlandse kerken een kleine vijftig uitgeprocedeerde vluchtelingen. Hun aantal kan in korte tijd snel groeien als kerken gehoor geven aan de recente oproep van Vluchtelingenwerk aan kerken om zich bij voorbaat bereid te verklaren kerkasiel te verlenen aan uitgeprocedeerde vluchtelingen. Vluchtelingenwerk deed de oproep naar aanleiding van de dreigende uitzetting van circa 1.300 uitgeprocedeerde Iraanse vluchtelingen.

Met alle respect voor het vele goede werk dat Vluchtelingenwerk verricht, kunnen vraagtekens worden gezet bij deze publieke oproep. Ds. A. Beeftink: 'Met zo'n oproep aan kerken lijkt je tegen vluchtelingen te zeggen: 'De overheid wil jullie niet, maar kom maar bij ons.' Beeftink is dominee van de Nederlands Gereformeerde Kerk in IJsselmuiden die al negen maanden een gezin uit Azerbeidzjan onderdak verleent. 'Wij zijn niet tegen de algemene asielregels die in Nederland gelden. Maar nadat dit gezin was uitgeprocedeed zocht het zijn toevlucht in ons gebouw, letterlijk doodsbang om terug te worden gestuurd. De kerkenraad heeft toen besloten asiel te verlenen. Na rijp beraad en in overleg met de stichting INLIA (Internationaal Netwerk van Lokale Initiatieven ten behoeve van Asielzoekers) vond de kerkenraad dat toepassing van de algemene regels in dit individuele geval een onrechtvaardige uitwerking

De voordeur

Met de oproep aan kerken om zich bij voorbaat bereid te verklaren tot kerkasiel, lijkt Vluchtelingenwerk de voordeuren van de kerken open te willen zetten voor uitgeprocedeerde vluchtelingen. Als een groot spandoek tegen het overheidsbeleid. Met het kleine achterdeurtje lijkt geen genoegen meer te worden genomen. En dat is jammer. Want door het kerkasiel te institutionaliseren schiet het zijn doel voorbij. Immers, de overheid dreigt met intrekken, bij uitgeprocedeerde vluchtelingen ontstaat weer hoop, en de kerk ziet zich voor ingewikkelde keuzes gesteld (wie krijgen er wel en geen asiel, wat te doen als de kerk vol is, enz.)

Het kerkasiel, met al zijn haken en ogen, moet blijven bestaan. Om legaal en in overleg met de overheid in bijzondere omstandigheden hulp te kunnen bieden. Allereerst omdat asielprocedures worden uitgevoerd door mensen. Die kunnen fouten maken. Maar ten tweede omdat er individuele situaties kunnen zijn waarin toepassing van zorgvuldig afgewogen regels onrechtvaardig kan uitwerken. In die gevallen is het goed dat er een deur opengezet kan worden. Als erop wordt geklopt.

Kerkasiel is een mooi, verworven recht. Dat moeten we zien te houden. Maar de beste manier om een (voor)recht te gebruiken is niet altijd om het op te rekken tot het maximum.

Miriam de Rooij, De Bilt

Kerken in Nederland mogen uitgeprocedeerde vluchtelingen niet langer onderdak bieden. Dat vindt minister Dijkstal van Binnenlandse Zaken. Hij maakt zich al enkele weken boos over de kleine vijftig asielzoekers die tijdelijk asiel hebben gevonden in kerkgebouwen in ons land.

Kerkasiel is het voorrecht van kerken om als vrijplaats te fungeren voor vluchtelingen. Het is een voorrecht dat niet wettelijk is vastgelegd, maar dat historisch is gegroeid. Tot nu toe gedooft de overheid het verlenen van kerkasiel. Maar als het aan Dijkstal ligt, komt daaraan dus snel een einde. Hij vindt kerkasiel 'niet van deze tijd'. Dijkstal: 'In een democratische rechtsstaat als de onze mogen kerkgenootschappen niet het recht in eigen hand nemen. En daarvan is sprake als kerkleden onderdak verlenen aan uitgeprocedeerde vluchtelingen van wie de rechter heeft uitgesproken dat ze het land uit moeten.' Staatssecretaris Schmitz deed daar begin september een schepje bovenop. Zij stelde dat als de overheid eenmaal een beslissing heeft genomen, en de beslissing is bij herhaling getoetst door de rech-

Veertiendaagse uitgave van de
gereformeerde persvereniging opbouw

Redactie

Drs. H. Algra
Ds. J. Bouma
A. Hartkamp
Drs. P.J. van Kampen
J.J. Lakerveld
Ds. J.M. Mudde
Ds. K. Muller
Ds. W. Smouter
J. Westerkamp-Stegeman

Adres van de redactie

Ds. K. Muller,
Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen.
Telefoon: 0513-653620
Telefax: 0513-653632.
E-mail adres: kmuller@noord.bart.nl

Alle kopij dient uiterlijk dinsdags, in de week voorafgaande aan de week waarin Opbouw zal verschijnen, bij de redactie binnen te zijn.

Kerknieuws/Onder andere(n)

A. Hartkamp,
Groenord 92,
2401 AG Alphen aan den Rijn.
Telef./telefax 0172-445872.
E-mail adres: abhart@pi.net

Abonnementen en ledenadministratie

M. van Veelen-Vreugdenhil
Administratie Opbouw
Hunze 16
2911 EH Nieuwerkerk aan den IJssel
Tel. 0180-320205.
Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persvereniging Opbouw.

Lidmaatschap Persvereniging

Aanmelding door overschrijving van min.
f 25,- contributie op bovenstaand
gironummer.

Abonnementen

Het aanvragen of opzeggen van
abonnementen uitsluitend bij de
administratie. Abonnementen kunnen ieder
moment ingaan, doch slechts per 31
december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot
15 november.

Abonnementenprijs

Bij vooruitbetaling te voldoen.
f 68,- per jaar of f 38,- per half jaar.
Voor studenten f 34,- per jaar.
Buitenland f 112,- per jaar of f 124,- per
luchtpost. Chequekosten buitenland: f 15,-.

Advertenties

Tarief: 68 ct. per mm. bij 45 mm. breed
(excl. 17,5% BTW).
Advertenties inzenden tot woensdag 8.30
uur, anderhalve week vóór
verschijningsdatum. Familieberichten
uiterlijk vrijdagmorgen, in de week voor
verschijning. Advertenties en
familieberichten rechtstreeks naar Nedag,
t.a.v. het bedrijfsbureau.

Technische realisatie

Nedag Grafisch bedrijf b.v.,
postbus 208, 3770 AE Barneveld,
tel. 0342-410760, fax 0342-492542.

Druk

'Steenbergen', Zeist.

Opbouw wordt gedrukt op
gerecycled papier.

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van
iedereen, die niet op de gebruikelijke
manier kan lezen, uitgegeven op
geluidscassette en/of in braille
of grootletter. Informatie en opgave:
CBB, Christelijke Bibliotheek voor
Blinden en Slechtzienden, Postbus 131,
3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

ISSN 0030-3356

Kalender

van Ned. Geref. bijeenkomsten van
meer dan plaatselijk belang.
Opgave: telefoon 0513-653620;
telefax: 0513-653632;
E-mail: kmuller@epsilon.nl

- 6 september Ontmoetingsdag van het
Gereformeerd Appèl te
Zwolle
- 2 oktober Vrouwencontactdag in
de Nieuwe Buitensocië-
teit, Stationsplein 1, te
Zwolle; info voor stands:
038-4531945
- 25 oktober Centrale Diaconale Con-
ferentie te Apeldoorn;
onderwerp: Kerk en
gevangenen
- 8 november Zendingsnajaarsverga-
dering Leerdam
- 12 november Najaarsvergadering St.
Emeritaatsvoorziening
(SEV) te Utrecht; 19.30
uur; info: 0341-553694
- 7 maart '98 Opening Landelijke Ver-
gadering 1998
- 18 april Landelijke Ontmoetings-
dag te Barneveld; info en
stands: J.A.D. Schenkel,
038-3320128

Ontvangen
boeken

A.F. Troost,
Vanwaar de zon opgaat;
mediteren met de psalmen
46 blz., f 19,90
ISBN 9033812959
Uitg.: Ark boeken, Amsterdam

André Droogers e.a. (red.),
De stereotypering voorbij;
*Evangelischen en oecumenischen over
religieus pluralisme*
259 blz., f 35,-
ISBN 9023905741
Uitg.: Boekencentrum, Zoetermeer

Dr. W.H. Velema,
Zullen we lezen?
*Over het gebruik van de Bijbel in het
pastoraat.*
106 blz., f 21,50
ISBN 9023905733
Uitg. Boekencentrum, Zoetermeer

Ruud Ganzevoort,
De rol van het bidden
Serie: Wie volgt (voor jongeren)
96 blz., f 18,50
ISBN 9023903862
Uitg.: Boekencentrum, Zoetermeer

Gerry Velema-Drent,
Save Seks;
Boekje open over seks
96 blz., f 18,50
ISBN 9029714964
Uitg.: Kok Voorhoeve, Kampen

Opbouw-regiocorrespondenten

- Regio Amsterdam-Haarlem: J. Koster,
Corn. Dirkszlaan 133,
1141 XZ Monnikendam,
tel. 0299-651882
- Regio Den Haag: A. Hartkamp,
Groenord 92,
2401 AG Alphen aan den Rijn,
tel. 0172-445872
- Regio Noord-Nederland: E. Kole-Mollema,
Kemphaanstraat 33,
8446 GS Heerenveen,
tel. 0513-624478
- Regio Utrecht: F. Vonk,
Rietland 9,
3621 GZ Breukelen,
tel. 0346-263460

God maakt een nieuw begin

Nehemia 7 en 11

R. Venderbos, Dalfsen

Als je doorleest in het boek Nehemia heb je de neiging hoofdstuk 7 en 11 over te slaan. Het zijn hoofdstukken die uitsluitend van belang lijken voor die tijd, en voor de generatie daarna om er kennis van te nemen. Leuk om de namen van je vader of grootvader tegen te komen. Maar als het belang van deze hoofdstukken tot die tijd beperkt zou zijn, is het vreemd dat de heilige Geest ervoor gezorgd heeft dat wij ze nu ook nog kunnen lezen. Daarom toch maar lezen! In de "gewone" NBG-vertaling is dat haast ondoenlijk, maar de Groot Nieuws Bijbel vertaling biedt uitkomst.

Om de hoofdstukken 7 en 11 te kunnen plaatsen is het goed te bedenken waarmee hoofdstuk 6 geëindigd is. Ondanks alle tegenstand van buitenaf en van binnenuit werd de herbouw van de muur voltooid in 52 dagen. Alleen ontbraken nog de deuren en het nodige personeel. Dat gebeurt in de verzen 1 t/m 3 van hfd. 7. Maar dan volgt vers 4 en daar draait het in deze hoofdstukken om: De stad nu was ruim en groot, maar het inwonertal was gering, en er waren geen huizen gebouwd. De verwoeste stad Jeruzalem (vgl. 2 Kron. 36:19) is herbouwd, maar nauwelijks bewoond. De teruggekeerde ballingen en de in het land gebleven joden woonde hoofdzakelijk in de dorpen rond Jeruzalem, vermoedelijk om financieel-economische of om veiligheidsredenen. Daar moet dus wat aan gedaan worden: de stad van Gods beloften moet weer bewoond worden door mensen die in Gods beloften geloven!

Een nieuw begin

Als Nehemia daarover zit te piekeren en te puzzelen, brengt God hem op het idee om een oud register (zie ook Ezra 2) te bestuderen. Het register van de eerste teruggekeerde ballingen. Raadpleging daarvan geeft de gelovige burger Nehemia weer moed. Het register laat nl. zien dat de terugkeer geschiedde o.l.v. 12 leiders. Toen het

volk Israël bevrijd werd uit Egypte, werd het beloofde land verdeeld over de twaalf stammen. Uit Babel keren de twaalf als het ware weer terug naar het beloofde land, ieder naar zijn "eigen erfdeel". Met andere woorden: God maakt een nieuw begin!

De opsomming van de teruggekeerde ballingen is eigenaardig: eerst het "gewone" volk, dan pas de bijzondere mensen, de leiders. Zou dat hierop wijzen: het volk is er niet voor de leiders, maar de leiders zijn er voor het volk...? In de opsomming zit een duidelijke structuur: eerst de families met hun namen (vaak al veelzeggend, wij zeggen: dat is typisch een ...), dan de stad van herkomst (vaak ook veelzeggend, vgl. de typerende verschillen tussen Rotterdammers en Amsterdammers). Dan volgen de priesters, levieten, tempelknechten en nakomelingen van de slaven van koning Salomo.

Anatot en Paschur

De lijst zegt ons niet zoveel, maar er vallen een paar namen op: het plaatsje Anatot, en de priesterfamilie Paschur. We kennen Anatot uit Joz. 21:18, het is de geboorteplaats van Jeremia (Jer. 1:1). Hij heeft 't daar vanwege zijn scherpe oordeelsprofetie niet makkelijk gehad. Ze wilden hem vermoorden. Dan worden ze vervloekt door de HERE God (Jer. 11:21-23): er zal er niet één in leven blijven...! En toch, ze zijn er weer bij!

Paschur moest ook niets van Jeremia hebben. Hij liet hem geselen en in de gevangenis zetten. Ook hij wordt vervloekt (Jer. 20: 1-6): er zal er niet één in leven blijven...! En toch, ze zijn er weer bij en het was de grootste priesterfamilie!

Anatoth en Paschur zijn ter dood veroordeeld en toch weer begenadigd. Je ziet in deze namen Gods genade schitteren. Misschien gaat er achter al die andere namen ook wel zo'n geschiedenis schuil. Eén ding is duidelijk: bij God is echt een nieuw begin mogelijk!

Een veelbelovende lovende rest

Duidelijk is dat maar een rest is teruggekeerd: 42.360 man. Misschien samen met vrouwen en kinderen zo'n 100.000 man. Maar wat stelt het voor bij wat het geweest is? Kijk maar naar het aantal priesters en Levieten in ver-

gelijking met Davids tijd (1 Kron. 24). Er waren 24 dienstgroepen priesters, nu nog maar 4; 4.000 muzikanten, nu nog maar 128; 4.000 poortwachters, nu nog maar 138. Maar de HERE kan er wat mee! Voelt u wat een geweldige troost er in dit hoofdstuk zit voor een tijd als de onze, waarin we te maken hebben met teruglopende aantallen kerkleden? De situatie lijkt hopeloos, maar als de HERE weer wat wil, en wij ons in laten schakelen, dan kan er heel wat gaan gebeuren!

Hoofdstuk 11 laat zien welke concrete maatregelen genomen worden om de stad weer te bevolken. Zo zal door loting één op de tien families verhuizen van het platteland naar de stad. Voor velen van ons al moeilijk denkbaar, laat staan voor hen toen (Jeruzalem leek de weer opgebouwde stad Serajewo). En gelukkig zijn er ook vrijwilligers, die uit eigen vrije wil naar Jeruzalem verhuizen. Ze werden erom geprezen, iets wat niet altijd gebeurt onder Gods volk. Als hoofd van de Levieten wordt een zanger aangesteld: Uzzi, een afstameling van Asaf, de psalmdichter. Na de ballingschap werd het zingen van Gods lof kennelijk nog belangrijker. En die zangactiviteiten werden uit rijksfinanciën betaald, dus door de heidense overheid! De HERE laat de lof van zijn volk op Hem financieren uit de geldkraan van heidenen.

Namen

Ook deze hoofdstukken zitten weer vol met namen, we kunnen er vaak maar nauwelijks door komen. Het zijn namen van mensen die ons niets meer zeggen. Dat is goed voor te stellen, het gaat om mensen van zo'n 2400 jaar geleden. Maar ook mensen die betrekkelijk kort geleden gestorven zijn, worden door ons snel vergeten, ook al was 't nog zo'n lief en goed mens. Is het dan niet ontroerend om te zien, dat de HERE God zich al die namen van die families herinnert? Hij vergeet ze niet! (vgl. Psalm 103) We zien hier in het klein wat we later in het groot zullen meemaken, zoals Schulte Nordholt het verwoordde in Gezang 25:

En alle, alle mensen samen,
die zullen voor zijn aangezicht
staan zingen in het grote licht.
En Hij kent allen bij hun namen.

Het 'opdragen' van kinderen

J. van 't Hof, Nijmegen

De doop is een belangrijk onderdeel van de christelijke leer. Het is dan ook niet verwonderlijk, dat discussies hierover een zekere geladenheid hebben. Regelmatig blijkt die geladenheid zó groot te zijn, dat een open gesprek moeilijk wordt. Dat zien we ook gebeuren in de reacties in de kerkelijke pers op het besluit van de kerkenraad van Nijmegen om in één specifieke situatie over te gaan tot het 'opdragen' van een kind. Misschien hadden wij in Nijmegen het woord 'opdragen' niet moeten gebruiken en in plaats daarvan, een nieuwe term moeten verzinnen. Het woord 'opdragen' heeft geleid tot overhaaste reacties.

Opdragen

Het is goed om eerst wat duidelijkheid te verschaffen over de term 'opdragen'. Regelmatig wordt gebruik gemaakt van zinswendingen als: 'Wij dragen zr./br. ... in het gebed op aan de Heer'. Zo'n zinswending moeten we niet interpreteren als eigenwillige godsdienst, waarbij de vrome mens zich aan God opdringt en voorbijgaat aan Gods belofte om voor ons te zorgen. Dat moeten we ook niet doen als het gaat om het 'opdragen' van een baby en zijn/haar ouders. Het 'opdragen' waar we in Nijmegen over gesproken hebben, heeft twee onderdelen, namelijk: gebed en zegen. Eerst het gebed. In de dienst hebben we God gedankt voor het wonder van het nieuwe leven, dat uit Zijn hand mocht worden ontvangen. We hebben ook gedankt, omdat we mogen weten dat een kind van gelovige ouders, in die ouders geheiligd is. We hebben gebeden voor het leven en het geloofsleven van dit kind, we hebben gebeden om Gods kracht voor de christelijke opvoeding. Het tweede element is de zegen, in de dienst is dit als volgt ingeleid: „Broeders en zusters de apostel Petrus zegt in 1 Petr.3 'weest barmhartig en ootmoedig en vergeldt geen kwaad met kwaad of laster met laster, maar zegent integendeel omdat gij daartoe geroepen zijt.'

Zo is de gemeente geroepen om in deze wereld tot zegen te zijn. Maar zo

zijn wij ook geroepen om in de gemeente elkaar te zegenen. Dat komt onder meer tot uiting in de zegen waarmee elke dienst besloten mag worden. Maar ook bij speciale gelegenheden die een kruispunt in het leven van de gemeente of van gemeentelieden zijn. Bijvoorbeeld bij het doen van openbare geloofsbelijdenis, de bevestiging van ambtsdragers, bij een huwelijksdienst, of als zieken naar Jac.5 de oudsten van de gemeente tot zich roepen. Zo is er binnen de gemeente de gelegenheid om in bijzondere situaties om Gods zegen te vragen en om die te ontvangen. In verband met de dienst van vandaag zouden we ook kunnen denken aan de ouders die hun kinderen tot Jezus brachten om hen te zegenen. Zoals we aan het eind van de dienst allemaal de zegen meekrijgen, zo mag ook vandaag in Gods Naam Zijn zegen aan dit kind en aan de ouders gegeven worden."

Voor de twee elementen van gebed en zegen is de term opdragen gebruikt. Hierbij is er geen sprake van dat wij Gods initiatief, dat heel ons leven omvat, negeren en naar Hem toekomen alsof het nieuwe leven van ons is, en dat wij het nog aan God zouden moeten aanbieden. Het is juist op grond van Gods genade, die in het leven altijd het eerste woord heeft, dat wij de vrijmoedigheid hebben om om Zijn zorg en liefde te bidden.

Wel of niet Gereformeerd?

Ds. Schaeffer schrijft: „Maar ik ben stellig van mening dat de wijze waarop de kerkenraad van Nijmegen naar een oplossing heeft gezocht onze integriteit als kerken uit de gereformeerde traditie aantast."

De kerkenraad van de Nederlands GEREFORMEERDE Kerk van Nijmegen acht dit oordeel onterecht. Wij onderschrijven de schriftuurlijke leer over de doop, zoals die ook in onze belijdenisgeschriften te vinden is. Dit uitgangspunt heeft in het gesprek over de kinderdoop en het opdragen in Nijmegen ook het volle pond gekregen. In de gesprekken met de ouders is dit duidelijk naar voren gebracht. Bij de mededelingen voorafgaande aan de dienst waarin het opdragen plaatsvond, is gezegd:

„In ons midden zijn we gewend dat kinderen gedoopt worden. De grote liefde van onze God, dat wij als gelovigen met onze kinderen tot zijn genadever-

bond mogen horen, brengt voor ons mee, dat wij inden, dat de kinderen van de gelovigen gedoopt BEHOREN te worden."

Op geen enkele manier hebben wij het belang van de kinderdoop af willen zwakken of willen verdoezelen, dat we hier te maken hebben met een meningsverschil over een belangrijk punt van de christelijke leer. In de reacties op ons besluit blijkt, dat men vindt dat het besluit in de praktijk toch in strijd is met de gereformeerde leer. Want, schrijft Ds. Schaeffer: „Daarmee wordt immers de kinderdoop en het ritueel van 'opdragen' als gelijkwaardig naast elkaar geplaatst. En dat doet duidelijk afbreuk aan ons gereformeerd belijden". Eén van de uitgangspunten die de kerkenraad van Nijmegen heeft geformuleerd, luidt als volgt: „Het eventueel opdragen van kinderen mag nooit de indruk wekken, dat er bij ons een situatie ontstaat, waarbij het lijkt dat er twee gelijkwaardige mogelijkheden zijn, het dopen enerzijds en het opdragen van kinderen anderzijds." Jammer genoeg is dit dus niet gelukt, want sommigen hebben die indruk wel gekregen. Maar dat zij die indruk hebben, is waarschijnlijk vooral het gevolg van de beladenheid van het onderwerp.

Als men ten volle doordrongen is van de grote rijkdom, inhoud en waarde van de christelijke doop, dan is het toch onmogelijk om te zeggen dat het opdragen gelijkwaardig is aan de doop. De enige overeenkomst tussen kinderdoop en het opdragen is de aanleiding (de geboorte van een kind). De betekenis van de doop en de betekenis van het opdragen zijn radicaal verschillend. Een kind waarvoor gebeden is en dat gezegend is, is niet gedoopt! Het is opvallend, dat in één artikel gewezen kan worden op het radicale verschil tussen doop en opdragen enerzijds en anderzijds beweerd kan worden dat beiden gelijkwaardig naast elkaar komen te staan.

Er ontstaat een karikatuur, als Ds. Schaeffer veronderstelt, dat er na de beslissing om op te dragen geen argument meer zou zijn, om een verzoek om iemand voor de tweede keer te dopen af te wijzen. Deze suggestieve vraag is ongefundeerd, en daarom moeilijk te bestrijden. Maar voor alle duidelijkheid: Een verzoek om voor de tweede keer gedoopt te worden, ontkent Gods genade die Hij in de (kin-

der)doop betoond heeft. Het 'opdragen' is volstrekt iets anders dan het voor de tweede keer dopen. Ds. Schaeffer maakt ook niet duidelijk hoe de voorbede en zegen, zoals die in Nijmegen hebben plaatsgevonden, onze argumentatie tegen 'overdopen' zouden verzwakken.

Waarom toch opdragen?

Het lijkt me goed om aan te geven waarom een kerk die voluit staat voor het bijbelse karakter van de kinderdoop, toch over kan gaan tot het opdragen.

Het is verdrietig om vast te moeten stellen dat het ernstige meningsverschil over de kinderdoop, dat de kerk van Christus op de aarde verdeelt, ook binnen de eigen gemeente haar sporen trekt. Daarnaast was het verheugend dat de kerkenraad vast mocht stellen dat de betreffende broeder en zuster op een hele open en eerlijke manier met ons in gesprek wilden zijn over wat de Schrift leert over de doop. Herhaaldelijk is er met hen over gesproken. Ook in de kerkdiensten heeft de leer van de doop en het verbond de laatste tijd veel aandacht gekregen. Dit zal ook in de toekomst zo blijven. Jammer genoeg heeft dit nog niet tot gevolg gehad, dat we elkaar op het punt van de doop konden vinden. En dat is pijnlijk, vooral als je onder meer in de gevoerde gesprekken, juist ervaren hebt, dat je in Christus verbonden bent. Bij de ouders leefde de wens om hun kind op te dragen. In gesprekken hierover was het uitgangspunt dat het eerlijk zou moeten zijn. In de vormgeving van het opdragen zou niets mogen zitten waardoor de kerkenraad zijn standpunt over de kinderdoop zou ontkennen of ondergraven. Ook mocht er de ouders niets in de mond gelegd worden, waar zij niet achter konden staan. De ouders erkennen vol dankbaarheid, dat zij hun kind uit Gods hand ontvangen hebben en dat hun kind, als kind van gelovige ouders geheiligd is. Op grond van die genade vroegen zij om voorbede en een zegen. De ouders hadden het oprechte en ons inziens legitieme verlangen om op dit belangrijke moment in hun leven in het midden van de gemeente God te vragen of Hij hen de kracht wilde geven om de (op)gave die zij in Gods genade hebben ontvangen, ook onder Zijn leiding en in Zijn kracht uit te voeren. Natuurlijk vinden wij het jammer dat hun kind nog niet gedoopt is, maar in hun verzoek om voorbede en zegen zat niets dat in strijd is met de kinderdoop. De enige reden om dit verzoek af

te wijzen zou gelegen kunnen zijn in het willen onderstrepen van het eigen gereformeerde standpunt over de doop.

Wij hebben ervoor gekozen om dat standpunt te onderstrepen in gesprekken met de ouders en in de prediking. Wij hebben het verzoek van de ouders niet af willen wijzen om zo ons standpunt over de kinderdoop te onderstrepen. Het opdragen zoals zich dit in deze situatie heeft voorgedaan, heeft dan ook vooral een pastorale achtergrond.

Integriteit

Dat sommigen zich afvragen of het besluit om op te dragen wijs is, kan ik me goed voorstellen. Dat sommigen zich afvragen hoe dit zich verhoudt met de gereformeerde leer is begrijpelijk. Maar 'een stellige mening', dat dit besluit de integriteit als kerken uit de gereformeerde traditie aantast, is mijns inziens voorbarig en niet gebaseerd op wat er in Nijmegen heeft plaatsgevonden.

Ieder gemeentelid van Nijmegen, die de gesprekken hierover gevolgd en de diensten bezocht heeft, weet dat wij niets afdoen van de Gereformeerde leer over de kinderdoop. Als men buiten de NGK van Nijmegen vergaande conclusies trekt over onze gereformeerde integriteit, is dat misschien mede veroorzaakt door onze naïviteit. Een naïviteit waarin wij ons onvoldoende gerealiseerd hebben, dat de term 'opdragen' voor veel gereformeerden werkt als een rode lap op een stier. Om strijdigheid met de integriteit van het gereformeerde karakter van onze kerken hard te maken, zal aangevoerd moeten worden dat de voorbede en zegen zoals die in Nijmegen hebben plaatsgevonden in strijd zijn met gereformeerde leer.

Het kerkverband

Ds. Schaeffer betreurt het, dat de kerkenraad geen advies heeft gevraagd aan de regiovergadering, voordat de besluitvorming was afgerond. Wat in Nijmegen gebeurd is, heeft mijns inziens geen betrekking op de leer van de kerk (ons standpunt over de kinderdoop is niet gewijzigd) maar op de wijze waarop in de gemeente de dienst van de voorbede in een concrete situatie vorm krijgt. Er is geen sprake van de invoering van een nieuw sacrament of iets dergelijks.

Stel dat een broeder of zuster een aantal maanden voor een zendingsorganisatie als Tear Fund naar het buitenland gaat, dan zou ik me goed voor kunnen

stellen dat we in Nijmegen daar in een apart moment van voorbede aandacht aan zouden besteden. Naast de voorbede is het meegeven van de zegen dan zeker niet ondenkbaar. Ik kan me niet voorstellen dat men van mening is dat voor zoiets een voorafgaand advies van de regiovergadering nodig is. Het opdragen in Nijmegen verschilt mijns inziens principieel niets van de voorbede en zegen bij zo'n uitzending naar het zendingsveld. Emotioneel ligt opdragen (zoals nu weer blijkt) vele malen gevoeliger, maar een principieel verschil zie ik niet. Een aan het besluit voorafgaand advies over deze pastoraal gemotiveerde invulling van de dienst van de voorbede lijkt mij dan ook niet nodig.

Wel heeft de kerkenraad van Nijmegen deze zaak op de regiovergadering bij de rondvraag voor de kerken aan de orde gesteld, met de vraag aan de kerken om daar, indien gewenst, op een volgende vergadering op terug te komen. Aan de kerken van de regio is tijdens de vergadering ook een schriftelijke uiteenzetting over de aanleiding voor het 'opdragen' gegeven. In dit stuk zijn ook de uitgangspunten van het kerkenraadsbeleid vermeld. Als de regio-kerken hierover vragen hebben kan de kerkenraad van Nijmegen daar op een volgende vergadering op ingaan en zo nodig verdere informatie verstrekken. De kerkenraad van Nijmegen heeft de regiovergadering dus niet gepasseerd. Het is begrijpelijk dat iets als 'opdragen' vragen oproept, maar het uitspreken van een stellig oordeel zonder over de bovengenoemde informatie te beschikken is mijns inziens voorbarig en maakt de ruimte voor opbouwende gedachte-wisseling kleiner.

Hopelijk heeft dit artikel meer inzicht gegeven in motieven van de kerkenraad van Nijmegen om over te gaan tot het opdragen. Misschien kan het ook hen die ons veroordeeld hebben, iets milder stemmen.

Noten:

1. Dit artikel is een reactie op het artikel van Ds. Schaeffer dat in *Opbouw* van 5 september j.l. geplaatst is, onder de titel: *Evangelisch of Gereformeerd; Over dopen of 'opdragen'*.

2. Uiteraard ligt het bij het EVENTUEEL openstellen van ambten voor hen die de kinderdoop afwijzen anders. Daarbij gaat het namelijk ook over de vereiste instemming van de ambtsdragers met belijdenisgeschriften. De kerkenraad van Nijmegen heeft de Regiovergadering meegedeeld, dat ALS zij tot zo'n openstelling zou willen overgaan, dat de regiokerken dan vooraf om advies zal worden gevraagd.

Diep in ons hart weten we: „Al die kerkmuren, dat klopt niet”

Nuchterheid en vertrouwen op ontmoetingsdag Gereformeerd Appel

J.J. Lakerveld, Emmeloord

Zaterdag 6 september werd, al weer voor de zesde keer, de jaarlijkse gebedssamenkomst gehouden van het Gereformeerd Appel, dat benadrukt een beweging te zijn van 'gewone' leden van de c.g., n.g. en vrijg.g. kerken.

Sinds vorig jaar is de middag erbij getrokken, zodat er meer ruimte is voor ontmoeting, onderling gesprek, veel zingen, kinder- en tienerprogramma's. Gebed en verwachting is het dagthema. EO-voorzitter Ds A. van der Veer zet 's middags de toon.

Ingesloten mijnwerker

Bidden en verwachten, ze hebben alles met elkaar te maken. Bidden is verwachten. Alleen, wij hebben ze van elkaar losgekoppeld. Wij bidden niet in de verwachting dat we verhoord worden, zoals een kind zijn vader iets vraagt; ons bidden lijkt meer op het hulpgeroep van de ingesloten mijnwerker die uren klopt in de hoop dat iemand hem ooit zal horen. Wij hantieren zelfs de term 'verrassende gebedsverhoring', waaruit onze verba-

zing spreekt als ons gebed, dwars tegen onze verwachting in, 'toch nog' verhoord is.

En dat terwijl we hier bidden om iets waarvan we volstrekt zeker zijn dat de Here er achter staat!

Geef zij hun te eten

Als wij bidden, mogen wij het van de Here verwachten. Maar Hij verwacht dan ook veel van ons. In de gelijkenis van de twee schuldenaars krijgt de ene kwijtschelding, maar de Heer verwacht dat hij nu ook actief wordt in de richting van de ander. 'Geef zij hun te eten' zegt de Heer tegen zijn discipelen. Typerend voor onze houding is, wat ik onlangs hoorde van een broeder na een samensprekingsvergadering: 'We hebben ons gezamenlijk voortmoedigd in gebed.' 'En toen?' vroeg ik. 'We hebben meteen een afspraak gemaakt voor een volgend gesprek. Over vier maanden.'

Natte voeten

Wát verwacht de Here dan van ons, van mij, als wij bidden om kerkelijke eenheid? Dat we aan de slag gaan; en daarbij moeten we niet werken naar kerkelijke eenheid, maar vanuit de bestaande eenheid van broeders en zusters die zich verlost weten door Jezus Christus. Waarom is het voor de omroep wel gelukt gelovigen uit diverse kerken samen te brengen? Omdat de toelatingsdrempel zo hoog is. De overheid heeft gezegd: 'Zo, en anders niet.' Op dezelfde manier zegt de Here tegen de kerken: 'Zo, en anders niet'. Wij willen eerst alles uitgepraat en uitgezocht hebben en toestemming gekregen van synodes en landelijke vergaderingen. Maar de tien melaatsen gingen op bevel van Christus naar de tempel toen ze nog onder de vlekken zaten. Ze deden wat Hij zei omdat ze Hem vertrouwden. Wij willen geen enkel vlekje meer kunnen zien voor we gaan. De priesters met de ark moesten op bevel van de Here de Jordaan in en ze gingen. De eersten kregen natte voeten. Wij willen eerst een droog pad zien en gevoeld hebben of het droog genoeg is om al die mensen te houden. 'Ga', zegt

de Here, 'en durf natte voeten te halen. Ga op weg vanuit de bestaande eenheid van Christus.'

Op de nieuwe aarde zijn we niet meer Nederlands zelfs niet meer gereformeerd

Sterke figuur

– Geloven is gehoorzamen. Kunnen wij pas tot eenheid komen als we van elkaar geconstateerd hebben dat wij gehoorzaam willen zijn? Of is het voldoende als wij samen, vanuit het geloof, bereid zijn gehoorzaamheid te leren?

– Zou het kunnen dat wij door gescheiden voortleven de heilige Geest bedroeven, of misschien in het geheel nog niet bezitten? (zie ook Hand 5:32)

Aan de hand van stellingen als deze werd in kleine groepen over het onderwerp doorgepraat.

Velen zien de kerkelijke structuren als de grootste hindernis om te komen tot meer eenheid. Misschien moet er een sterke figuur komen, die dat kan doorbreken! 'Maar die hebben we toch', zegt Ds Van der Veer afsluitend later. 'We hebben toch een Heiland die zijn discipelen trouw bleef tot het einde.' 'Kan jouw liefde, mijn liefde tot Hem ons dan niet samenbrengen?'

Humor

Tussen de degelijkheid van het hoofdthema en ernst van de gebedssamenkomst zit de sing-in in. Een heerlijke ervaring en niet alleen om het samen zingen. Het is ook het enthousiasme en de leiding van Peter Sneeep die dit gedeelte tot een feest maken. Hij doet het met veel humor, heerlijk relativerend, de cg's en ng's met veel zelfspot uitspelend tegen zijn eigen 'bloedgroep', de vrijgemaakten. Het is dan ook het onderdeel waarbij fijn gezongen wordt, maar ook veel gelachen. Hij leert ons een nieuw lied aan waarin het woord *eenheid* op zes noten

Tank

De kinderen van groep 7 en 8 van het kinderprogramma zijn hevig in de weer met viltstiften en repen gekleurd papier. De zusjes Annet en Janette uit Steenwijk maken een collage met veel goud. Als ik hen vraag waarmee ze bezig zijn, vertellen ze dat dit de hemel wordt. Mijn blik is waarschijnlijk te sceptisch, want ze voegen eraan toe. "Onze vader is dominee, hoor", op een toon van: „we hebben informatie uit de eerste hand.” Daniël is ook met de hemel bezig. Hij heeft net een tank met een 32mm kanon getekend. Zijn vader zal wel geen dominee zijn. Als het geheel later in de kerkzaal gepresenteerd wordt is het toch een mooi geheel geworden.

gezongen moet worden. 'U ziet vier flexibele en twee starre; dat is niet symbolisch bedoeld, hoor.' En later als het toch nog niet helemaal goed gaat: 'we zingen het nog een keer; dan kunt u zes noten lang van de eenheid genieten'. Een lied uit het vrijgemaakte kerkboek kondigt hij als volgt aan: 'De vrijgemaakten kunnen dit uit volle borst meezingen; de synode heeft het goedgekeurd'.

Verootmoediging

De gebedssamenkomst zelf bestaat uit vier onderdelen. Omlijst met veel samenzang verzorgen de predikanten Biewenga (ng) en Quant (cg) om en om een meditatie en gaan ze voor in gebed. Als uitgangspunt past verootmoediging. Ds Biewenga bekent in een 'dip' te zitten: 'Wordt het ooit wel wat met die eenwording?' In de eerste fase, die van de herkenning gaat alles

prachtig en is er veel enthousiasme. Maar naarmate de samenwerking intensiever wordt, blijken de weerstanden groter; veel voortgang zit er niet meer in. Toch staat hij hier. Omdat zijn gevoelens voor velen herkenbaar zal zijn en om alles ook eerlijk aan de Here voor te leggen. En tegelijkertijd om ons allen voor te houden dat we dezelfde fout maken als Elia die, als hij op de vlucht is voor het zwaard van Isebel, uitschreeuwt: 'Neem nu, Here,

wel voluit christelijk

mijn leven, want ik ben niet beter dan mijn vaderen.' Het is gemakkelijk: afgeven op vroeger en 'de anderen'. Met Elia moeten we leren van genade te leven. Het is Christus die zijn kerk vergadert. (H.Cat. zondag 21) 'Wij staan hier voor U met lege han-

den, met vuile handen', sluit Ds Quant in zijn gebed hier op aan.

Danken voor het bereikte

'Erg origineel ben ik niet in mijn tekstkeuze', mediteert hij vervolgens aan de hand van Efese 3:18, 'maar het past hier zo goed.' Want pas samen met alle heiligen krijg je echt zicht op de Here Jezus, zegt Paulus; niet op je eentje, zelfs niet met één gemeente, pas met *alle* heiligen. Je hebt elkaar nodig. Elk van de drie kerken heeft zijn eigen sterke kanten. Je hebt de kracht van de ander nodig voor wat je bij jezelf als zwak ervaart.

Bidden voor eenheid

In vers 15 van Psalm 90 vraagt Mozes zonder terughoudendheid aan God een faire terugbetaling voor alles wat hij geleden heeft. Wat is er veel geleden aan de kerk, die notabene beeld van het komende vrederijk moet zijn! Als zijn persoonlijke invulling van Mozes' vraag noemt Ds Biewenga zijn verlangen nog eens te mogen preken in het vrijgemaakte kerkje waar hij gedoopt is.

Aanbidding en lofprijzing

Waarom zo veel moeite doen als er toch zo veel tegenwerking is? Omdat we diep in ons hart weten: 'al die kerkmuren, dat klopt niet' (Joh 17; Ef 3) En omdat we weten dat de nieuwe aarde komt, waar geen kerken meer zijn, waar zelfs helemaal geen kerk (tempel) meer is, 'want de Here God, de Almachtige, is haar tempel en het Lam'. We zijn hier niet zweverig bezig, maar met twee benen op de aarde: één in (heilige) ontspanning, want de nieuwe aarde komt en één met inspanning de weg gaande van de eenheid.

Oud

In het kinderprogramma voor groep 3 en 4 van de basisschool zou Ds Van der Veer het gemakkelijker gehad hebben. Voor deze kinderen vallen gebed en verwachting volledig samen. Met veel moeite weet juf Anita de kinderen te ontzutselen dat God bij hoge uitzondering ook wel eens een gebed niet verhoort. Els vertelt dat ze in bed wel eens bang is en dan vraagt of God een beetje dichterbij haar wil komen. „En helpt het?“, vraagt de leidster. „Ja hoor, Hij komt direct“. In een reactie op een gebed waarin een jongetje zegt „Ik wil ook wel 900 jaar worden, net als die man uit de bijbel“, roept Gijs uit: „Ik wil geen eens 93 worden; dan moet je de hele dag in een stoel zitten en kan je niks meer horen“

foto's E.J. Messelink

Zorg dragen voor de ander op basis van gelijkwaardigheid

John McGee en de Gentle Teaching

H. Algra, Den Helder

Gisteravond zond de IKON een TV-documentaire uit over het werk van John McGee. Hij legde de basis voor een houding die Gentle Teaching (1) wordt genoemd. Zijn uitgangspunt: benader de ander op basis van gelijkwaardigheid. Vooral binnen de zorg voor verstandelijk gehandicapten vinden zijn ideeën een goede ingang.

De uitgangspunten van McGee zijn echter breder van toepassing. Ze bieden ingangen voor de wijze waarop we als christenen elkaar tegemoet zouden moeten treden. In dit nummer van 'Opbouw' gaat het niet om de theoretische uitgangspunten van de Gentle Teaching, maar vooral om de vraag: hoe werkt McGee en waar haalt hij zijn ideeën vandaan? Dit artikel is een verslag van een thema-middag met McGee op een instelling voor verstandelijk gehandicapten in de Randstad.

Kapitalisme van de ziel

Een grote psychiatrische inrichting in de Verenigde Staten. Een vijf verdiepingen tellend woongebouw. Op iedere verdieping worden honderd psychiatrische patiënten gehuisvest. De inrichting roept associaties op met wat socioloog Goffmann noemt: *total institutions* (2). Wie zich niet goed gedraagt in de werksituatie, loopt de gevolgen op in de woonsituatie. Vanmorgen niet gewerkt, vanavond geen koffie. McGee noemt dit het '*kapitalisme van de ziel*'. Volgens hem is de Amerikaanse gezondheidszorg helemaal verziekt door deze manier van denken. Er is alleen voorwaardelijke liefde. Als je je goed gedraagt krijg je koffie, een sigaret, als je je niet goed gedraagt krijg je geen koffie, geen sigaret en mag je geen televisie kijken en krijg je geen aandacht. Alles staat in het teken van beloningen en straffen.

Het is een grote, massale inrichting. Maar ook, aldus McGee, een christelijke inrichting. "Je kunt het zien op het bord, en aan de christelijke symbolen aan de muur. Maar die christelijke naam zijn ze niet waard, het is alleen de buitenkant. Iedereen heeft de diagnose 'schizofreen' gekregen. De problemen zijn te verklaren uit dat ziektebeeld. Van een relatie met de patiënten is geen sprake."

Het verhaal van Carlos

In deze instelling woont Carlos (zie het kader). Vanwege de incidenten in het verleden mogen verpleegkundigen (op last van de directie) niet meer bij hem op de kamer komen. Er is echter één verpleegkundige die 's nachts stiekem naar Carlos toe gaat en een spelletje met hem doet. "*De barmhartige Samaritaan*" aldus McGee, "*hij begrijpt wat christelijke naastenliefde is. Maar als ze het merken, wordt hij vast ontslagen!*"

McGee gaat met Carlos aan het werk. Je ziet een bange Carlos, opengesperde ogen, grote pupillen. Maar ook een verbaasde Carlos: hé, iemand die met me praat! McGee geeft Carlos een boodschap: bij mij ben je veilig! McGee fluistert, kijkt Carlos aan, aait hem zacht over de beschadigde knokkels van zijn handen. Als Carlos onrustiger wordt, trekt McGee zich een paar centimeter terug, doet zijn vinger voor zijn mond, maakt het stl!-gebaar en zegt

zacht en geruststellend: "nee...." En Carlos wordt weer rustiger. De mensen in de zaal (afkomstig uit de zorg voor verstandelijk gehandicapten en uit de psychiatrie) houden de adem in. Als dat maar goed gaat! Ze kennen Carlos niet. Velen weten echter wel uit eigen ervaring hoe het werk kan zijn op groepen waar agressie vaak voor komt (3). Het blijft echter goed gaan. Er ontstaat een wisselwerking: Carlos raakt meer open in het contact met McGee. Je zou bijna zeggen: hij wordt weer mens.

McGee: "*Goede zorg is altijd een paradox. Als je vijand hongerig is, geef hem te eten. Als hij dorst heeft, geef hem te drinken.*"

Straatkinderen

Weinigen in de zaal zullen bemerkt hebben dat McGee ondertussen al een aantal maal de Bijbel geciteerd heeft. We leven in een gesecculariseerde wereld, en dat geldt zeker de regio Amsterdam. Hij loopt niet met het geloof 'te koop'. Maar een goed verstaander heeft ondertussen wel opgemerkt dat John McGee zijn opmerkingen niet zelf bedacht heeft. Op zijn minst weet hij zich geïnspireerd door de Bijbel.

McGee werd destijds uitgezonden naar Brazilië, waar hij met zwerfkinderen heeft gewerkt. In de sloppenwijken leerde hij om contact te leggen met kinderen die aan hun lot waren over

Carlos

Carlos is 33 jaar. Hij woont sinds zijn 11e jaar in een psychiatrische inrichting. Van jongsaf aan is hij vaak onvoorspelbaar agressief. Naarmate hij groter en sterker werd, is het gedrag steeds gevaarlijker geworden. Iedereen is dan ook bang voor hem. Daarom wordt hij al jarenlang opgesloten in een kale kamer. Op een videoband is te zien dat Carlos ernstig verwaarloosd is. Hij heeft bijna geen tanden in zijn mond, en wordt niet geschoren. De geur wordt door de video niet meegeleverd. Eten krijgt Carlos door een luik. Want als je zijn kamer binnen komt, loop je een groot risico dat je gebeten wordt.

Lisette

Lisette is boos als je haar benadert. John McGee vormt daarop geen uitzondering. Hij steekt Lisette een hand toe, ze gaat stampvoeten, pakt een stoel en smijt hem weg, slaat in de richting van McGee. Hij trekt zich er ogenschijnlijk niets van aan, blijft rustig tegen haar praten, steekt haar weer een hand toe. Lisette spuugt naar hem. McGee gaat rustig door, steekt haar weer een hand toe, lacht naar haar. Lisette loopt weg, McGee volgt haar en blijft ondertussen op rustige en kalmerende toon doorpraten. "Ik begrijp dat je bang bent, ik begrijp dat je boos bent, maar bij mij ben je veilig."

gelaten en met niemand meer een binding leken te hebben. Voor de buitenwereld waren ze afgeschreven: ze zouden óf jong sterven óf in de gevangenis belanden. McGee vond dat het anders kon en anders moest. Ook deze kinderen moesten toch nog kunnen leren dat er iemand is die onvoorwaardelijk om hen geeft? Het moest toch nog altijd mogelijk zijn om een relatie op te bouwen?

Na een aantal jaren in Brazilië gewerkt te hebben, keerde McGee terug naar de Verenigde Staten. Daar kwam hij in contact met mensen in de psychiatrie en in de zorg voor verstandelijk gehandicapten. En – net zoals in Brazilië – trok hij zich ook nu het lot aan van deze *uitgestotenen*. Dwars tegen het heersende idee in dat deze mensen afgeschreven en uitbehandeld zijn propageert McGee als boodschap: bouw een relatie op! Het is niet goed als mensen alleen zijn!

Moraliteit

McGee is kritisch over de 'zorgsector' in de Verenigde Staten. Belonen en straffen, behandeling en succes hebben daar de plaats ingenomen van de normale omgang met elkaar. In Nederland voelt hij zich gemakkelijker thuis. Hij ervaart hier een voedingsbodem waarop hij verder kan bouwen. Maar ook in ons land moeten en kunnen dingen anders. De beste stap die je kunt nemen is, aldus McGee, een moreel uitgangspunt. Straal in je houding uit dat de ander er mag zijn. We mogen immers geen mensen afschrijven! Als mensen voortdurend alleen willen zijn, is dat een signaal dat ze geen vertrouwen hebben in de ander. Ze weten niet hoe ze contact moeten leggen. Het is een teken van onmacht. McGee: "*Vergeet de handicap, vergeet de agressie. Zie de ander niet als patiënt. Zie de ander als je broeder of je zuster!*" De mens is niet geschapen

om alleen te zijn. Straal daarom voortdurend je morele uitgangspunt uit: "Je mag er zijn. Het is goed om bij jou te zijn." Daarbij baseert McGee zich o.a. op Martin Buber, die veel heeft geschreven over de dialoog (ik-Gij).

Behandeling

In de behandeling zie je de uitgangspunten van McGee letterlijk voor je ogen gebeuren. Neem nu het verhaal van Lisette (in het kader). We zijn geneigd om Lisette af te zonderen, ze wil toch niet. Of we straffen haar, omdat ze niet luistert. Misschien laten we haar alleen in de kamer en lopen zelf weg. Soms willen mensen immers alleen zijn; daar heeft ze toch ook recht op? McGee blijft echter doorgaan in het zoeken van contact; hij legt zich niet bij het gedrag neer. Hij ziet ook haar afzondering als een signaal van onmacht: ze heeft geen vertrouwen in zichzelf en in anderen. Maar zo is de mens niet bedoeld: we zijn er voor elkaar. Daarom gaat hij dóór. Binnen een paar minuten kan hij haar voorzichtig aanraken, een half uur later is het contact zó goed dat Lisette en McGee hand in hand over het terrein van de instelling kunnen lopen.

Gereedschap

McGee noemt een aantal concrete menselijke ingangen om de ander te benaderen.

a) *onze handen*. Vaak worden die handen gebruikt om de ander vast te binden, ze worden gebruikt in een handgemeen. Handen hebben voor de patiënten een negatieve betekenis gekregen. Maar handen zijn juist bedoeld om de ander positief aan te raken. Vaak vermijden we de ander, maar juist eenzame mensen hebben die aanraking nodig (4a). "Gebruik je handen 1000 maal vaker dan je denkt dat goed is, niet om te slaan, niet om

vast te binden, maar als manier van contact!" Overigens is McGee niet willekeurig in het contact; hij weet heel goed dat je de ander niet zomaar aan kunt raken en zoekt dan ook de minst 'belaste' delen van het lichaam van de ander.

b) *Onze woorden, onze stem*. Die woorden moeten troost bieden. Niet gaan argumenteren, niet discussiëren, niet overtuigen. Onze stem moet warmte uitstralen. Precies zoals je een baby geruststelt, zo maakt ook hier te toon de muziek (4b).

c) *Onze ogen*. De ogen behoren zorg uit te stralen, vriendelijkheid, te zoeken, te vragen (4c).

d) *Ons tempo*. Vaak willen we te snel. Wees vriendelijk, zachtmoedig. Onze boodschap is: wat er ook gebeurt, het komt allemaal wel goed. McGee: Hoe langzamer je handelt, hoe sneller je er bent. Denk aan het kleine beetje gist, dat het brood doet rijzen. Denk niet in termen van efficiency: dat kost tijd en energie en daarmee verlies je het. Want je bent er dan niet meer onvoorwaardelijk voor de ander; je wordt bepaald door de klok (4d).

Vergeet de handicap! Zie de ander als je broeder!

Toverdokter?

Toen ik McGee in 1991 tijdens een congres lezing hoorde houden, bespeurde ik bij mezelf irritatie. Daar stond een Amerikaans verkoper een verkooppraatje te houden. Vooral zijn zelfverzekerde manier van optreden stoorde me, de sfeer van 'als je het maar wilt, kan het ook'.

Als je McGee echter zelf aan het werk ziet, ben je vooral verbaasd over de ingangen die hij weet te vinden. Daar waar mensen nauwelijks meer met iemand verder kunnen, weet hij toch nog contact te leggen. En dat zelfs zonder zelf beschadigd te raken. Hij heeft van zichzelf een sterke innerlijke overtuiging dat het moet kunnen lukken. Juist vastgelopen mensen zijn erg gevoelig voor onze onzekerheid; McGee zegt die onzekerheid niet te kennen. Dat maakt hem emotioneel sterker dan de dagelijkse hulpverleners, die vaak al veel incidenten hebben meegemaakt.

Het gevaar is wel dat John McGee als goeroe wordt gezien, die blindelings gevolgd moet worden. De dagelijkse werkelijkheid is veel weerbarstiger dan

het korte contact dat hij weet op te bouwen. Verpleegkundigen die met de gegevens die McGee aanreikt, verder willen, raken nogal eens ontmoedigd. Daarom is het belangrijk om hem niet te zien als een soort toverdokter die hier in Nederland af en toe even komt vertellen hoe het moet. McGee is ook een mens...

Kapitalisme van de ziel: belonen en straffen

Wat heb je nodig?

De laatste tijd komt John McGee vaker naar voren met de 'zwakke' plekken in zijn verhaal. Zijn denken ontwikkelt zich van een meer intuïtieve benadering in de richting van een beter gefundeerde theorie. Ook besteedt hij meer aandacht aan de bijsturing van het gedrag. Nog altijd brengt hij zijn boodschap met overtuiging, maar hij gaat beter in op de vragen waar hulpverleners en ouders in de dagelijkse praktijk tegen aan lopen. McGee erkent daarbij dat hij maar kort met mensen werkt, een dagdeel, hooguit een dag. Hij weet dat het langdurig opbouwen van een relatie veel meer tijd kost. Toch is er sprake van een bewuste keuze bij McGee. Hij ziet zichzelf niet als therapeut, maar als docent. Hij wil een boodschap overdragen (*teaching*).

Wat heb je – volgens hem – nodig om het vol te houden?

- 1) Het verlangen om je bij anderen thuis te voelen als basis van de hoop
- 2) De innerlijke overtuiging en de ervaring dat je je werk aan kunt
- 3) Gevoel voor humor, af en toe de gek met jezelf kunnen steken
- 4) Het gegeven dat je samen mag werken met anderen, dat je er niet alleen voor staat

Deze invalshoeken zijn niet alleen voor de zorgsector van belang. Leg ze maar eens naast het functioneren van bijvoorbeeld de kerkenraad...

Tenslotte

De visie van John McGee past in de zorg voor verstandelijk gehandicapten, in verpleeghuizen en in psychiatrische inrichtingen. Het centrale thema is daarbij: hoe bouw je een relatie op? Maar daarmee is deze visie direct ook breder van toepassing: in de samenleving, in het pastoraat. Ook daar gaat het altijd weer om de relatie. Denk bijvoorbeeld aan het evangeliseren:

nog niet tegen gekomen. Gentle is o.a teder, vriendelijk. Door zijn houding probeert McGee de ander iets te leren (teaching).

2. Met de term 'total institutions' bedoelt de socioloog Goffmann de instellingen waar wonen, werken en vrije tijd onder dezelfde mensen en vaak op dezelfde plek plaatsvinden. Bijvoorbeeld: een klooster, militaire dienst, een kostschool, een psychiatrische inrichting.

3. Uit een recent onderzoek in een psychiatrische inrichting in Engeland komt naar voren dat daar per dag 2 gewelds-incidenten plaats vinden waarbij een verpleegkundige fysiek letsel oploopt. Elk jaar loopt een kwart van de verpleegkundigen lichamelijke beschadigingen op door agressie van patiënten. (in: Verpleegkundig Perspectief, 1997-4). Ook in Nederlandse instellingen komen geweldsincidenten regelmatig voor.

4a. De Here Jezus raakt bij een aantal genezingen de zieke aan. Natuurlijk kon de zieke ook zonder aangeraakt te worden door Jezus worden genezen. Maar die aanraking is niet zonder (tevens) emotionele betekenis.

4b. Degenen die de Here Jezus beluisteren, verwonderen zich over zijn woorden van genade en van gezag (Lucas 4 : 22 en 32). Het gaat daarbij om de inhoud, maar ook om de wijze waarop Jezus sprak.

4c. Vgl.: En Jezus, hem aanziende, kreeg hem lief.... (Marcus 10 : 21).

4d. Vgl.: Maakt u geen zorgen over wat u zult eten, waarmee gij u zult kleden....

Kruimels van de tafel

Avondmaal en opstanding

Avondmaal vieren zou niets om het lijf hebben als Christus niet was opgestaan. Er zou natuurlijk wel een mooie symboliek inzitten. Dat wel. Je zou er ook wel diepzinnige gedachten aan vast kunnen knopen. Zeker wel. Dat zou niet zo moeilijk zijn. Maar met symboliek en diepzinnige gedachten alleen kom je niet verder.

Zo kan ik in gedachten wel een complete wereldreis maken, allerlei landen waar ik graag eens een kijkje zou willen nemen, bezoeken en interessante dingen beleven. Om het wat echter te maken kan ik zelfs wel regelmatig mijn koffer pakken en met mezelf hele disputen houden over de vraag wat ik voor deze reis nu wel of niet zal meenemen. Maar zolang ik niet echt een treinkaartje of een vliegticket koop en niet daadwerkelijk in de trein of het vliegtuig stap, kom ik nergens. Dan blijf ik gewoon thuis en is er alleen maar sprake van wensdromen.

Zo zou ook avondmaal vieren niets anders zijn dan een collectieve wensdroom, als Christus niet was opgestaan en nu nog dood was. Dan zou het niet meer zijn dan een dodenherdenking. In sommige godsdiensten spelen dodenherdenkingen een belangrijke rol. In de bijbel zult u er vergeefs naar zoeken. Israël kende verschillende herdenkingsdagen, maar er is er geen een bij waarop doden herdacht werden.

Het avondmaal verwijst wel naar Christus' dood, maar dat is iets anders dan een kranslegging bij een gedenkteken voor gevallenen. We hebben er gemeenschap met een Heer die weliswaar dood is geweest, maar die nu leeft. Onze zonden worden niet vergeven door een dode Christus maar door een levende.

M.R. van den Berg, Groningen

Over de historiciteit van bijbelverhalen (3)

A. van der Dussen, Eindhoven

De bijelschrijvers 'doen' iets met de historie waarover zij berichten. In het vorige artikel werd daarvan een voorbeeld gegeven. Maar ook werd de vraag gesteld, hoe ver dat nu gaat, hun 'invulling' of zelfs 'vervorming' van de feiten. Daarover meer in dit artikel.

Verder gaan dan Bavinck

Toen Herman Bavinck in 1895 zich aansloot bij de opvatting, dat de bijelschrijvers historische feiten altijd in het kader van een specifieke boodschap voor hun lezers vertellen, maakte hij met zoveel woorden ruimte voor het onderscheid tussen het *feit* dat heeft plaats gevonden en de *vorm* waarin het voorgesteld wordt. Dat is een belangrijke stap geweest: hij heeft daarmee te kennen gegeven dat de spanning tussen 'verhaal' en 'feit', die de twintigste eeuwse theologie zo bezig zou houden, in elk geval serieus genomen moet worden. De eerlijkheid gebiedt te zeggen, dat Bavinck zelf zeer terughoudend geweest is in het uitwerken van zijn opmerking. Men zal bij hem tevergeefs zoeken naar suggesties, als zou bijvoorbeeld de geschiedenis van de zondeval niet letterlijk zo hebben plaatsgevonden als in Genesis 3 beschreven wordt. Hij toont er zich beducht voor de betrouwbaarheid van de bijbelse geschiedschrijving aan te tasten. Tegelijk erkent hij dat die geschiedschrijving een eigen karakter heeft, en daarom niet gemeten mag worden aan de maatstaven van de moderne geschiedeniswetenschap. Zo 'zig-zagt' Bavinck wat (de term is van Jan Veenhof), vanuit zijn vaste voornemen om tussen de klippen door te zeilen. Niettemin: door te erkennen dat er een spanningsveld ligt, heeft hij de weg gebaad voor een manier van bijbel-lezen waarbij de moeite met strikt letterlijke interpretaties van bijbelverhalen niet wordt weggepraat. En wat geeft die letterlijke interpretatie niet vaak moeite! Menige bijbellezer heeft zich al afgevraagd waar Kaïn zijn

vrouw vandaan haalde, en of Noach van de vogels nu één paar (Genesis 6:20) of zeven paar (Genesis 7:3) in de ark opnam, en hoe het kan dat Saul niet wist van wie David een zoon was (I Samuël 17:55), terwijl de koning hem toch zelf bij Isaï had laten halen om hem met zijn citerspel te dienen (I Samuël 16:19) – enzovoorts.

Genesis 2 en 3 schrijven geschiedenis op een profetische manier

Vaak werden die vragen weggewuifd, of werd geprobeerd de rimpels in de tekst glad te strijken. Een goed voorbeeld van dat laatste is de moeite die prof.dr. J. van Bruggen zich heeft getroost om aan te tonen dat de vier evangelisten elkaar slechts *in schijn* tegenspreken in hun berichtgeving over de opstanding van Christus. Terwijl Bavinck in 1895 nog vaststelde, dat hun verslagen 'ver van eensluitend' zijn, schrijft Van Bruggen in 1987: "Het valt nogal wat mee met die zogenaamde aperte tegenspraak tussen de evangeliën" (*Christus op aarde*, 234v). In een vernuftig betoog 'reconstrueert' hij vervolgens vanuit de vier verschillende berichten het precieze verloop van de gebeurtenissen op die eerste dag van de week. Hij doet dat op zo'n manier, dat het verslag van elke evangelist er op past. Maar wat is de prijs die Van Bruggen voor deze harmonisatie moet betalen hoog! Want het doet allemaal zo gekunsteld en gewrongen en zo weinig voor de hand liggend aan. Als men niet de dogmatische noodzaak zag om die vier verschillende berichten tot in detail historisch betrouwbaar te achten, zou men er toch nooit warm voor lopen om ze zo geforceerd met elkaar in overeenstemming te brengen? Naar mijn mening moeten we het dan ook omdraaien: kom vanuit de constatering, dat de bijelschrijvers in hun historische berichtgeving soms grote vragen oproepen, tot de erkenning dat ze 'vrijer' met hun materiaal omgaan dan

we gedacht hadden. Op die manier maak je ernst met dat eigen karakter van de bijbelse geschiedschrijving, waar Bavinck reeds aandacht voor vroeg. Waar Bavinck zelf nog terughoudend was met het trekken van consequenties uit die opvatting, zouden wij misschien meer en vaker dan hij deed moeten signaleren, dat de bijelschrijvers ter wille van hun boodschap de gebeurtenissen waarover zij berichten op een bepaalde manier inkleden en stileren. Het zou jammer zijn als de bijbeluitleggers in onze kring die stap voorwaarts niet zouden durven zetten, of zelfs terug zouden gaan achter de positie van Bavinck. Doe ik prof. Van Bruggen onrecht wanneer ik het vermoeden uitspreek dat dat laatste bij hem het geval is? In elk geval zie ik meer heil in de weg die is ingeslagen door de oud-testamentici wijlen prof. dr. B.J. Oosterhoff (in leven hoogleraar aan de Theologische Universiteit van de Christelijke Gereformeerde Kerken) en drs. H. de Jong. Hoezeer zij bijbeluitleggers zijn, die moedig de lijnen hebben doorgetrokken waartoe Bavinck de aanzetten heeft gegeven, moge blijken uit het onderstaande.

Assen 1926

In 1972 heeft prof. Oosterhoff een boek geschreven dat hij de titel meegaf *Hoe lezen wij Genesis 2 en 3?* Hij beschrijft daarin, hoe hij van lieverlee moeite kreeg met de uitspraak die de synode van Assen van de Gereformeerde kerken in 1926 had gedaan over de vraag, hoe de eerste hoofdstukken van de bijbel moeten worden gelezen. Assen had onder andere gezegd, "dat de boom der kennis des goeds en kwaads, des slang en haar spreken, en de boom des levens naar de klaarblijkelijke bedoeling van het Schriftverhaal van Genesis 2 en 3 in eigenlijken of letterlijken zin zijn op te vatten, en dus zintuiglijk waarneembare werkelijkheden waren". Met andere woorden: het was een echte slang die daar sprak, en het was een echte boom waarvan Adam en Eva gegeten hebben. Hoe komt het nu dat Oosterhoff moeite heeft gekregen met die opvatting? Hij verklaart nadrukke-

lijk, dat er geen sprake van is dat hij tot het gevoelen zou zijn gekomen dat de zondeval "niet echt gebeurd" zou zijn (blz. 10).

Zo wijst hij de gedachte af, dat de natuurwetenschap ons zou dwingen om aan Genesis 2 en 3 het historisch karakter te ontzeggen. Dan zou de natuurwetenschap uitmaken wat de bedoeling is van de bijbel, en dat is een kant die Oosterhoff niet op wil (43,

waar haalde Kaïn zijn vrouw vandaan?

52, 234). Hij bepleit juist een uitleg van de bijbel die recht doet aan "het eigen bedoelen van de Schrift" (13). Zo is het bijbelonderzoek geweest, waardoor Oosterhoff de uitspraak van Assen niet meer voor zijn rekening kon nemen. Hij kwam tot het inzicht, dat Genesis 2 en 3 weliswaar geschiedenis schrijven, maar dan op een heel eigen, profetische manier. Zoals de profeten symbolen gebruiken om de voortgaande heilsgeschiedenis uit te beelden, zo heeft ook de schrijver van Genesis 2 en 3 een symbolische beschrijving gegeven van de werkelijkheid van de zondeval. "De levensboom, de slang en de cherubs waren voor de mens in de tijd, waarin het paradijsverhaal geschreven werd, zaken uit hun denk- en voorstellingswereld." (215) Een letterlijke verklaring van die hoofdstukken doet aan die profetisch/symbolische benadering geen recht. Oosterhoff zelf besteedt een groot gedeelte van zijn boek aan een zorgvuldig onderzoek naar de betekenis van al die symboliek. Daardoor weet hij op een verrassende manier de zeggingskracht van Genesis 2 en 3 op de lezer over te brengen. Menigeen die zijn schouders ophaalde over die 'spreekjesachtige' verhalen en er bij een 'letterlijke' uitleg alermindst door geboeid werd, heeft juist door die symbolische opvatting een nieuw respect gekregen voor de openingshoofdstukken van de bijbel. Ziedaar de vrucht van een uitleg, waarbij wordt onderkend dat de boodschap dikwijls invloed uitoefent op de wijze, waarop de feiten worden meegedeeld (193). Ogenschijnlijk verwijdt Oosterhoff zich van datgene wat er 'echt' gebeurd is. In werkelijkheid brengt hij daardoor juist de betekenis van de gebeurtenissen tot gelding.

Kaïn en Kaïn

Ook drs H. de Jong heeft zijn licht laten schijnen over de eerste hoofdstukken van Genesis. Hij schrijft er onder andere over in twee artikelen die twintig jaar geleden (!) verschenen in de nrs 5 en 6 van de 21e jaargang van Opbouw. Ook hij is van mening, dat de bijbel wel degelijk ten doel heeft historische berichtgeving te doen in zijn beginhoofdstukken, maar net als Oosterhoff heeft hij oog voor wat hij noemt "het eigenaardige karakter van de bijbelse werkelijkheidsopvatting". Hij leest Genesis 1-11 "als een profetisch commentaar op feitelijke gegevens die door de traditie aange-reikt zijn geworden" (42).

De Jong maakt dat onder andere concreet in zijn uitleg van Genesis 4, de geschiedenis van Kaïn en Abel. Hij gaat ervan uit, dat daarin inderdaad *geschiedenis* verteld wordt, en wel die van de doorwerking van de zondeval in de verhouding van de mens tot zijn broeder. Tegelijk wijst hij op symbolische trekjes in de vertelling. Zo betekent de naam 'Abel' zoiets als 'Miezer' of 'Kortlever', en dat lijkt niet een naam die de bewuste zoon van Adam echt gedragen zal hebben. Verder herinnert hij eraan, dat Numeri 24:21v een Kaïn kent die de voorvader is van de Kenieten, een berucht woestijnvolk. Deze Kaïn kan onmogelijk dezelfde zijn als die van Genesis 4, omdat niemand van het nageslacht van de kinderen van Adam de zondvloed overleefd heeft, behalve Noach en de zijnen.

De Jong oppert nu, dat de verteller van de geschiedenis van de oertijd Adams zoon Kaïn de trekken laat dragen van die andere Kaïn, de voorvader van de moorddadige Kenieten. Mij dunkt, dat is een waardevolle suggestie. Want daarmee zou licht vallen op het opmerkelijke gegeven, dat in Genesis 4 sprake is van mensen, onder wie Kaïn het bestaan zou lijden van een zwerver en een vluchteling. Steeds weer vragen aandachtige bijbellezers waar die mensen toch vandaan komen.

In de lijn van De Jong zou het antwoord zijn: hier stuit je op een trekje van de geschiedenis van die Kaïn die pas eeuwen later op het toneel verscheen. Het drama van de oertijd, dat in Genesis 4 echt als geschiedenis beschreven wordt, is dan als het ware 'ingevuld' met historisch materiaal uit later tijd. Natuurlijk stelt De Jong zichzelf de vraag, of daarmee de historische betrouwbaarheid van de geschiedenis van Genesis 4 niet in het geding

komt. Zijn antwoord toont frappante overeenkomst met de opvatting van Oosterhoff: "Ik geloof ... dat op de wijze waarop de Bijbel vertelt, aan de werkelijkheid ten volle recht wordt gedaan, nog meer dan wanneer we een precies verslag zouden bezitten van wat er zich in die oertijd zintuiglijk waarneembaar toegedragen heeft." (43)

Houvast

Onmiskkenbaar voltrekt zich bij Oosterhoff en De Jong de verschuiving, waarvan in het vorige artikel sprake was: het licht valt niet enkel meer op de eigenlijke toedracht, maar ook op de inkleuring daarvan door de bijbelschrijvers. Het is dan ook niet toeval, dat zowel Oosterhoff als De Jong zich keert tegen de idee van 'mechanische' inspiratie. Beide maken zij ernst met de strekking van de leer van de organische inspiratie: de persoonlijkheid en het inzicht van de bijbelschrijvers spelen volop mee in hun boekstaving van Gods boodschap. Juist daardoor kan Bavincks onderscheid tussen 'feit' en 'vorm' bij Oosterhoff en De Jong zo'n duidelijke rol gaan spelen. Wel heeft dat bij sommige bijbellezers gevoelens van onze-

waar zijn we dan aan toe met de bijbel?

kerheid en onveiligheid opgeroepen. Want als de dingen zo gaan schuiven, als dingen waarvan we altijd gedacht hadden dat ze 'echt gebeurd' waren nu voor 'inkleding' worden gehouden, waar zijn we dan aan toe met de bijbel? Wat houden we dan aan vastigheid over?

Dat is een vraag die niet serieus genoeg kan worden genomen. Wie zou het durven verantwoorden, christenen hun houvast te ontnemen, juist in een tijd van zoveel twijfel en verwarring als de onze? Maar zou het ook kunnen zijn, dat de benadering van oudtestamentici als Oosterhoff en De Jong juist het vinden van houvast bevordert? Maken zij de pretentie niet waar, dat het bijbelwoord eerder sterker dan zwakker te voorschijn komt, wanneer wordt onderscheiden tussen dat wat er gebeurd is en de inkleuring van de gebeurtenissen door de bijbelschrijver? Want juist de letterlijke interpretatie van die inkleuring, als zou zij een exact verslag van de feiten zijn, stelt vaak voor zoveel vragen. Het is

ook bijna altijd de bijbeltekst zelf die er aanleiding toe geeft om de inkleuring als inkleuring te gaan herkennen. En zolang men maar de wisselwerking tussen 'feit' en 'verhaal' in tact laat, is er geen sprake van dat alles gaat schuiven en dat men zijn houvast verliest. Waar het om gaat is immers, dat de bijbelschrijvers er met hun inkleuring niet iets bij 'verzinnen', maar het profiel doen uitkomen van de geschiedenis waarover zij berichten. Aan de bijbelse geschiedenis wordt niet gewrikt. Wat die geschiedenis te zeggen heeft, dat wordt juist scherper geaccentueerd door de ontdekking dat

zij op een bepaalde manier gestileerd is. Zeker, het wordt ingewikkelder als we moeten erkennen dat de bijbelschrijvers vrijer met hun 'historische materiaal' omgaan dan we gedacht hadden. Maar het werkt ook verrijkend, omdat we daardoor meer oog kunnen krijgen voor de unieke, typisch bijbelse manier van geschiedschrijving. Je zou samenvattend kunnen zeggen: de bijbel doet aan *verkondigende geschiedschrijving*. De kunst is en blijft, om die twee woorden naast elkaar en aan elkaar verbonden te laten staan.

Snippers uit Afrika

De biljartbal, de oceaan en het net

Wie over Afrika en Europa nadenkt, komt verschillende wereldbeelden tegen. Toen ik een paar jaar geleden van Lesslie Newbigin diens fascinerende boek *The Gospel in a Pluralist Society* las, bleef ik even langer stilstaan bij de rake typering van de drie verschillende manieren om onze wereld te begrijpen, gesymboliseerd in de biljartbal, de oceaan en het net. Het gaat dan om een duidelijke indeling van wereldbeelden - niet van godsdiensten als zodanig - maar je moet wel beseffen dat een godsdienst is ingebed in een bepaald wereldbeeld.

Met de biljartbal karakteriseert hij het westerse, atomistische wereldbeeld met zijn diepe wortels in de Griekse filosofie waarin de werkelijkheid gezien wordt als een veelheid van ontelbare kleine eenheden die elkaar wel onophoudelijk raken maar die elk blijven die ze zijn. De menselijke individu als laatste component van de gemeenschap. De oceaan staat voor de oosterse godsdiensten (niet de Islam) waarin de menselijke ziel uiteindelijk als op zijn laatste bestemming naamloos moet verzinken. Met het net ligt het anders. Het houdt allemaal bij elkaar. Hier wordt alles geregeld en beheerst door onderlinge betrekkingen. Hier raken we de zogenaamde primitieve godsdiensten. Er is wel eens geponeerd: het Westen zegt: ik denk en daarom ben ik, maar de primitieve godsdiensten: ik behoor tot en daarom ben ik. De mens als een sociaal wezen is nooit iets op zichzelf (als een biljartbal) maar kan alleen bestaan met anderen in een gemeenschap. Buiten het net is geen leven. Newbigin komt dan op te merken dat dit wereldbeeld ook dat van de Bijbel is en dat dit waarschijnlijk de reden is dat het Evangelie eerder aangenomen wordt door zogenaamde primitieve volken, zeg maar in Afrika, dan door hen die zich biljartballen voelen of op weg zijn naar de oceaan.

Ik denk - in alle bescheidenheid - dat Newbigin hier gelijk heeft maar met de beperking dat in Afrika het Evangelie slechts in eerste instantie gemakkelijker wordt aangenomen. Die beperking moet er toch wel bij. Het Evangelie vraagt als een volgende stap zo dikwijls een zich distantiëren van of zelfs een verlaten van een bepaalde gemeenschap, een zich voegen in een ander net. En dat, voor gemeenschapsarme biljartballen minder moeilijk, betekent in Afrika waar de gemeenschap zo dominerend is dat er voor persoonlijke keuze nauwelijks plaats is, een geweldige stap. Maar de overeenkomst in wereldbeeld tussen de Bijbel en Afrika is een feit. Zelf heb ik in de zwarte gemeenten het verschil tussen Europa en Afrika wel proberen te vangen in de beelden van een hoop boontjes (Europa) en een bord dikke, kleitige pap (Afrika) waarvoor in Zoeloe een speciaal woord is, in tegenstelling tot dunne pap. En dat sprak wel aan. Want zoals het Westen moeite heeft om Afrika te verstaan, zo kijkt Afrika zo dikwijls met onbegrip naar Europa.

J. Vonkeman, Richmond, Zuid-Afrika

De Wijngaard

Bijna 15 jaar geleden werd in de tuin van de pastorie van de Nederlands Gereformeerde kerk in Wormer een nieuw kerkgebouw gebouwd. De kerk kreeg daarvoor enigszins het karakter van een schuilkerk, net zoals de doopsgezinde *Vermaningen*, die in de Zaanstreek te vinden zijn. Ook die kerkgebouwen staan wat achteraf, achter de huizen, meestal aan de hoofdstraat. Het oude en te krappe kerkgebouw van de Nederlands gereformeerden in Wormer staat nog steeds aan de Dorpsstraat en heeft een niet-kerkelijke horeca-functie gekregen. Het orgel werd verhuisd naar de nieuwe kerk.

Dit nieuwe kerkgebouw kreeg de toepasselijke naam *De Wijngaard*. Het is een mooi, ruim en functioneel kerkgebouw geworden, compleet met vergaderruimten en een klokkentoren. Het staat aan de rand van het oude dorp en een nieuwbouwwijk. Foto: H. Algra

Jeugdwerk op de helling

Nico Hollestelle
Fred Blokhuis

Op de voorpagina van Opbouw is in korte tijd twee keer het Jeugdwerk ter sprake gebracht. Ds. W. Smouter, zelf oud-voorzitter van het Nederlands Gereformeerd Jeugdwerk (NGJ), schreef in nr.17 over het succes van 'evangelische' evenementen en in dat verband over de massale gereformeerde toogdagen voor jongeren. Een teer punt, erkende hij: ons gereformeerden lukt dat niet zo best meer. Voor de zomer schreef Mirjam de Rooij over gebrek aan mankracht, waardoor volgens haar jeugdverenigingen stranden en ook het NGJ activiteiten moet laten liggen (nr.11).

Inderdaad, het NGJ is bezig activiteiten af te stoten. Twee jaar geleden moesten onze weekenden er al aan geloven. De toogdagen raken ook uit de gratie. En nu beleeft zelfs Verkenning zijn laatste dagen, zoals we aan onze lezers al hebben laten weten. Kan dat allemaal zo maar? Blijft er nog wel iets over van het Jeugdwerk?

Alle reden voor het bestuur, om nu zelf ook de publiciteit te zoeken in dit blad. We willen onze kerken graag informeren, in hoeverre gebrek aan mankracht en moeizame toogdagen ons hebben geleid in onze plannen. Maar vooral, wat ons voor ogen staat bij een gezond Jeugdwerk.

Laten we voorop stellen, dat we ons

dat we rustig kunnen spreken van een kwaliteitsproduct.

Ook onze weekenden stonden als heel goed bekend. De bijbelstudies waren van niveau. Vaak gebeurde het, dat mensen die ervan geproefd hadden, verschillende jaren achtereenvolgende gingen.

Over onze jeugddagen is in het verleden heel verschillend geoordeeld. De

*Verenigingswerk is
voor de jeugd van
deze tijd allang
geen vanzelf-
sprekendheid meer*

bezoekers waren meestal wel positief, maar deze activiteit is toch altijd het meest onderhevig geweest aan kritiek. Niet iedereen had trek in zo'n 'uitgesmeerde kerkdienst'.

Toerusting altijd het doel

Hoe dan ook, sinds de oprichting van ons Jeugdwerk heeft er altijd een team klaargestaan van mensen die, naar beste weten en kunnen, gewerkt hebben aan de toerusting van onze jeugd – zoals verwoord in onze statuten: "De stichting stelt zich ten doel de bevordering van de bestudering van Gods Woord en de toerusting vanuit Gods Woord tot het leven van alle dag. Zij richt zich hierbij op de jeugd en de jeugdverenigingen van de Nederlands Gereformeerde Kerken." Het huidige bestuur realiseert zich, dat het nu activiteiten afrondt, die vroeger door anderen met veel enthousiasme zijn opgezet. Hun producten zijn in het verleden zorgvuldig bedacht en gemaakt en nogmaals, wij hebben ons dan ook nooit geschaamd voor de kwaliteit.

Toch is er, vooral de laatste jaren, onrust bij ons gegroeid. We zijn ons gaan afvragen, of het wel verantwoord was om op deze weg verder te gaan. Natuurlijk, het zou ons vast gelukt zijn, om Verkenning nog eens 25 jaar te laten verschijnen. En om nog eens 25 ouderwetse toogdagen te organiseren. We hoefden onze winkel maar open te houden. We hoef-

den maar te leunen in onze bestaande zetel met de sussende gedachte: wij doen aan Jeugdwerk.

De realiteit

Maar nu de realiteit.

Verenigingswerk is voor de jeugd van deze tijd allang geen vanzelfsprekendheid meer. Er zijn tegenwoordig legio mogelijkheden om uit te gaan, de vereniging is daar slechts één van. Er is tijd en geld vrij gekomen en het zijn sterke benen, die de luxe daarvan kunnen dragen. Alleen die jongelui, die op een vereniging meer zoeken dan gezelligheid, houden het er vol. Vervolgens zien we het helaas gebeuren, dat die serieuze jeugd op steeds jongere leeftijd de vereniging alweer verlaat. Ook dit komt de omvang van het verenigingswerk niet ten goede. Het betekent niet alleen kwaliteitsverlies, maar ook de mobiliteit van de groep neemt af (de chauffeurs, die de groep naar een landdag of een rayonmeeting konden brengen, worden schaars).

Tel daar nog eens bij op de verminderende interesse voor lees-voer, dan is de balans gauw gemaakt.

In het licht van deze ontwikkelingen moeten we de feiten onder ogen zien. Onze weekenden hadden we dus al afgelast – vanwege de lage opkomsten.

Op onze traditionele jeugd-dag komen de laatste jaren krap 300 jongelui. Ook dat is veel te weinig. Elk jaar zijn er weliswaar enthousiastelingen te vinden, die zo'n dag willen voorbereiden ('t valt misschien nog wel mee met die mankracht), maar het rendement is erg laag. Vooral binnen het kader van onze doelstelling is het rendement veel te laag. We raken de jeugd en de verenigingen op deze manier niet echt. We bouwen niet structureel aan de genoemde toerusting. Datzelfde gold ook van onze weekenden.

Pijnlijke gegevens

Met Verkenning ligt het helaas niet veel anders. Het aantal abonnees schommelt al tijden rond de duizend. Een aanzienlijk aantal. Maar wie zijn die duizend lezers? Dat weten we feitelijk al sinds jaar en dag: de ouders van onze jeugd. De eigenlijke doel-

niet zozeer schamen voor onze producten, ook al stoten we er nu dan enkele af.

Verkenning is op zich een goed blad. Eigenlijk altijd geweest. Dat durven we gerust te zeggen. De inhoud was altijd goed verzorgd, en de vormgeving is de laatste jaren zo verbeterd,

groep kent ons van de lectuurbak. En daarvoor is ons blaadje ons net iets te kostbaar (ook letterlijk te kostbaar, want de veel grotere Christelijke Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt hebben niet een blad van ons kaliber). Het zijn pijnlijke gegevens. Terwijl je niet verkeerde producten maakt, bereik je er je doelgroep niet (meer) mee! Toch zijn wij niet bang om deze feiten onder ogen te zien. En ook niet, om maatregelen te nemen. Als het zo ligt, moeten we een andere koers gaan varen.

In onze brief aan de Verkenning-lezers noemen we onze maatregelen: niet populair, niet gemakkelijk, niet nostalgisch, maar alleen maar eerlijk.

Blijft er nog iets over...?

Wat blijft er nog over van het Jeugdwerk? Sommigen zijn misschien bang, dat onze afslanking te rigoureuus is ingezet en dat het via verschijnselen van anorexia tot het einde van het Jeugdwerk moet leiden.

In de rest van dit artikel hopen we die angst weg te nemen.

Om te beginnen is er het werk in de rayons. In onze bestaande structuur vormde dit slechts een onderdeel van het geheel. Dat is ook moeilijk te voorkomen in een organisatie met deelcommissies.

Doordat we nu andere activiteiten schrappen, komt er veel meer aandacht voor deze kant van het Jeugdwerk. We zitten hier heel dicht bij de 'werkvloer'. Het netwerk van onze jeugdverenigingen zal misschien wel nooit meer de gestalte van een Bond aannemen. Maar we willen wel erg graag, dat de plaatselijke verenigingen elkáár (blijven) ontmoeten in het verband van hun rayons. Actieve contactpersonen kunnen vanuit het NGJ heel goed impulsen geven. Nu andere verbindingen wegvallen (het blad, de evenementen), wordt dit werk des te belangrijker. We gaan werken aan een goed team van contactpersonen, die vanuit het NGJ het rayonwerk organiseren. Het kan beter, doordachter, efficiënter, dan tot nu toe gebeurde.

Kaderwerk!

Het is uiteindelijk de plaatselijke vereniging, waar het Jeugdwerk zich op moet richten. Dáár gebeurt het.

Sinds enkele jaren organiseren we weer speciale kaderweekenden. We geven een soort training aan de jeugdleiders. Gezien hun gunstige respons hebben we de overtuiging,

dat dit werk verder uitgebouwd moet worden. Hier ligt een zeer eigenlijke taak voor het Jeugdwerk (ook onze statuten leggen dit accent).

We hebben stoute plannen om, naast onze kaderweekenden, ook kaderwerk 'op maat' te leveren. We willen daarmee naar de verenigingen toe.

De lezer merkt wel, dat ons afstoten van activiteiten niet bepaald is voortgekomen uit lamlendigheid.

Bij dit alles staat ons nadrukkelijk voor ogen, dat op de verenigingen de bijbels open gaan. Dat spreekt vanzelf, zal iemand denken. Maar dan moeten we hem teleurstellen. De huidige tieners vinden het heel moeilijk, om de

besloten om voortaan ook te mikken op de jeugd daaronder (12-15 jaar)

oude woorden te laten spreken voor de praktijk van hun eigen leven. In de rayons, maar ook op onze cursus, krijgen we heel vaak dergelijke signalen. Er wordt maar wat gepraat op de vereniging, bij een... dichte bijbel.

Voor de toekomst denken we aan heel gebruiksvriendelijke brochures, waarin gedeelten uit de bijbel worden ingeleid. Met het verdwijnen van Verkenning verdwijnen dus niet al onze redactionele taken. We leggen ons toe op frisse en praktische brochures. Vanwege hun bruikbaarheid verwachten we dat die, in tegenstelling tot Verkenning, wél ingezien worden. Bij alle veranderingen is dit de continuïteit in het Jeugdwerk: liefde voor de Here, voor zijn Woord en voor zijn jeugd.

Zestien-minners

De tieners, waartoe ons Jeugdwerk zich tot nu toe altijd beperkt heeft, zijn de 16-plussers. Zestien jaar is namelijk de onderste leeftijdsgrens van de meeste jeugdverenigingen.

Op veler verzoek, en na lang denken, hebben we besloten om voortaan ook te mikken op de jeugd daaronder (12-15 jaar). Van deze categorie kinderen 'sneuveld' een groot percentage, voordat zij hun meer zelfstandige verenigingsleven voortzetten. Bij de grens tussen 15 en 16 jaar zit een bottleneck. Slechts twee keer hebben we tot nu toe iets laten organiseren voor de leiders van deze groep. We hopen hen in de toekomst intensiever en

structureler te helpen, voor een gezonder clubleven en voor een betere doorstroom naar de jeugdvereniging. Ook in dit opzicht ontwikkelen we dus initiatieven, zij het dat we hier onze weg voor het grootste deel nog in moeten vinden. Maar dat geldt niet alleen voor dit plan.

Positief blijven

Het ene doen, het andere niet nalaten, zegt iemand? Wij hebben gekozen voor meer duidelijkheid. Wat ons betreft krijgen we niet te maken met een brij van doeltreffende en minder doeltreffende activiteiten, maar met een strak, overzichtelijk en efficiënt Jeugdwerk.

Bij al onze ideeën wordt aan de doelstelling van onze statuten volledig recht gedaan – zeker niet minder dan in het verleden. Diezelfde statuten voorkomen ook dat we wilde sprongen gaan maken – mocht iemand daar bang voor zijn.

Misschien is het verdrietig, dat we na 25 jaar het roer moeten omgooien.

Maar wijzelf kunnen er ook nog wel de positieve kanten van zien.

We hopen dat iedereen, die onze liefde voor Christus' kerkjeugd deelt, het NGJ voor de toekomst een warm en biddend hart blijft toedragen.

Heldinnen van onze tijd

P.J. van Kampen

In onze Wageningse gemeente hebben we altijd gelegenheid om in de dienst punten voor gebed of dankzegging te noemen. Op de zondag na de begrafenis van Prinses Diana werd gevraagd om te danken voor het getuigenis van de uitvaartdienst. Dat hebben we ook gedaan; een Premier die de Bijbellezing verzorgde, een groot deel van het publiek dat volgens berichten het "Onze Vader" meebad, de Aartsbisshop van Canterbury die een zeer persoonlijk en indringend gebed uitsprak, er was een duidelijk christelijk getuigenis te bespeuren, zoals dat b.v. ook het geval was bij de uitvaart van de Belgische Koning Boudewijn. In de Westminster Abbey lagen duidelijk kansen voor de verkondiging. Tegelijk gaat je denken door: wat is er in de tijd na de dood van Prinses Diana eigenlijk gebeurd? Vanwaar die plotselinge aantrekkingskracht? En hoe zit dat met Moeder Teresa? Ook in haar geval lijkt de volkswil aandrang uit te willen oefenen ten gunste van op een spoedige heiligverklaring door de Paus. Is dweeppzucht en publiek vertoon van verdriet een nieuwe tendens?

De vroege Russische schrijver Michael Lermontov (1814-1841) publiceerde in 1804 zijn bekendste boek, **Een Held van onze Tijd**. Petsjorin, de hoofdpersoon in het boek is een voorbeeld van een Romanticus. Hij ervoer zichzelf als "een overbodig mens", ongelukkig, omdat de mensen hem steeds boosaardige bedoelingen toeschreven. En dat kwam weer voort uit het feit dat ze hem niet begrepen. Om een diepere reden was hij echter ongelukkig: "omdat hij het geheim van zijn roeping niet kon raden, al voelde hij in zijn ziel onmetelijke krachten leven." Petsjorin valt of ten prooi aan verveling of "hij laat zich meeslepen door nietswaardige hartstochten." Daarin lijkt hij op zijn schepper Lermontov; als zesentwintigjarige kwam deze in een duel om. Samen met Poesjkin vertegenwoordigde hij de Russische Romantiek, een reflectie van het type "held" in

de trant van de Lord Byron: "sterk individualistisch en in onmin levend met de hele wereld." De levensfilosofie van Petsjorin is: de mens is ten diepste een nutteloze hartstocht. 1)

Ideaalbeelden in onze eigen tijd?

Kent elke tijd zijn eigen helden of heldinnen? En zijn in dat geval Diana, Princess of Wales, en Moeder Teresa voorbeelden van wat mensen diep raakt onze tijd? Zijn zij kenmerkend voor het verlangen van onze tijdgenoten naar (morele) grootheid? Of zouden ze bewonderd zijn in elke periode? De indruk die ik heb is dat Moeder Teresa in elk geval wel een "tijdloze" heldin is, misschien wel een "heilige" (naar veler opvatting!). Daar moet je bij zeggen dat ze wel een specifiek "christelijke heilige" lijkt. Ze staat in de lijn van de Here Jezus die niet kwam om gediend te worden, maar om te dienen. Het is moeilijk om zoiets met zekerheid te zeggen, maar ik heb de indruk dat het heiligheidsideaal van Hindoes en Boeddhisten meer ligt in 't "onttrokken zijn aan de wereld" dan in het je met hart en hand bezig houden met de nood van de sterfelijke, verganikelijke tijdgenoten. (Hoe het met de moslims staat vind ik moeilijk te zeggen.) Mocht die opvatting hout snijden, dan blijft het opmerkelijk dat Moeder Teresa in het voornamelijk Hindoeïstisch India wel een staatsbegrafenis krijgt. Krachtens hun geschapenheid herkennen mensen liefde en zorg die aan hen besteed wordt, ongeacht hun levensovertuiging of religie. Waar iemand hen als "beeldrager Gods" (h)erkent en behandelt, gaat het hart van mensen open; zo zitten we nu eenmaal in elkaar.

Het verschil met Petsjorin en andere gekwelde Romantici van rond 1800 is zonneklaar. Nooit voelde Moeder Teresa zich een overbodig mens, op zoek naar een roeping die nobel genoeg was om zich levenslang aan te wijden. Even belangrijk: voor haar was geen enkel mens, zelfs niet een stervende in de goot, een overbodig mens. Het christelijk ideaal van zich opofferende liefde zou sterk genoeg zijn geweest voor de nutteloze "Helden van de Romantiek", als ze 't hadden kunnen omhelzen.

Dat Moeder Teresa en Prinses Diana onderling zeer verschillend waren zal geen mens ontkennen. De society lady, bekend om haar peperdure en

exquise kleding, én de non die met één habijt van de door haar gestichte orde tevreden was. De rijke prinses die in haar zo korte leven misschien net zoveel gegeten heeft, of geslapen heeft, als de zo oud geworden Teresa. Diana heeft ongetwijfeld voor persoonlijk gebruik een veelvoud uitgegeven van wat de Albanese non kon (of wilde) besteden.

Hoe heeft Diana – na haar dood – de impact kunnen hebben die ze overduidelijk had. Is het hele Britse volk een mooi maar dom blondje gevolgd, zoals wat cynische commentaren in de kwaliteitskranten suggereerden? Moeten we alleen denken aan een soort massa-psychose? (Wat we daar ook mee bedoelen; Psychologische termen worden notoir onzorgvuldig gebezigd.) De twee commentaren in het Nederlands Dagblad wezen op hoofdzaken in het fenomeen van de Nationale Rouw in Groot-Britannië. Het tweede commentaar leek me welwillender en positiever dan het eerste. In het verhaal van 8 september werd de Britse krant **The Independent** geciteerd: "Het effect dat deze ongeschoolde vrouw op onze nationale psyche heeft gehad, begint pas langzaam te dagen". De meest opgejaagde vrouw uit de moderne tijd, volgens haar broer Earl Spencer, is in haar dood beroemder en geliefder dan ze tijdens haar leven ooit had kunnen zijn. Dat lot heeft ze natuurlijk met menige ster of hoogwaardigheidsbekleder gemeen. Wat had er na twee ambtstermijnen met de niet doodgeschoten en nog jonge Kennedy moeten gebeuren? Was hij directeur van een pensioenfonds geworden, voorvechter van bedreigde diersoorten in de wereld of een buitenlandcommentator bij een Amerikaans tv-station? Een niet-gedode Che Guevara, een niet-doodgespoten of -gegeten of verongelukte Elvis Presley, Janis Joplin, Jimmi Hendrixs, James Dean en vele anderen hadden vermoedelijk niet hun weg naar posters en snikkende groepen fans gevonden. Toch zijn mensen bij Diana kennelijk toch door iets anders geraakt dan door sterrenstatus alleen. Pas na haar scheiding vond Lady Di daadwerkelijk haar roeping, zeggen mensen die dat kunnen weten; in haar taak en vooral de wijze waarop ze die op eigen wijze uitoefende herkenden de mensen kennelijk iets dat moed gaf voor hun eigen leven en hen in beweging deed komen.

Menselijkheid" en integriteit

Een paar opmerkingen daarover, na alles wat in de media al aan informatie en opinie over ons uitgestort is. Ten eerste meen ik een zekere hunke-ring bij de Britten te bespeuren: een verlangen naar directheid en eenvoud; niet alleen adeldom van geest, ook gevoeligheid van hart en echte mense-lijkheid. Tegen alle formaliteit van koninklijk protocol in, en een eeuwen-lang ingesleten opvatting "hoe het alle-maal hoort" staat het sterk verlangen naar relatie. "Ma'am, speak to us". Dat verzoek aan de Britse vorstin deed me denken aan de hunkering van Russen in vorige eeuwen naar aandacht van "Vadertje Tsaar". Men had behoefte aan de geborgenheid van een familie-band. Een eerlijker en rechtvaardiger samenleving, een idee dat menselijke relaties directer moesten worden, dat lijkt een verlangen van velen in het volk. Tony Blair en zijn regering, maar ook de leiders van de Britse Staatskerk hebben op dat (legitieme) verlangen mijns inziens bewonderenswaardig ingespeeld.

Kwetsbaarheid als teken van heiligheid

Op de een of andere manier heeft de dode Prinses gevoelens van kwets-baarheid getoond die haar – met terug-werkende kracht – onstuitbaar geliefd gemaakt hebben bij de autochtone en zeker ook allochtone Britten. "The rose of England" noemde Elton John haar in zijn lied; in een paar kran-tencommentaren stond gesuggereerd dat dat zo'n opmerkelijke woordkeus was. Wie echter Englands historie en literatuur kent zal die benaming ca. vier eeuwen geleden vaker als aandui-ding van beminde vorstinnen of prin-sessen hebben kunnen ontmoeten. Toen Koning Hendrik VIII voortvarend te werk ging om van zijn wettige vrouw te scheiden, rond 1530, werd de ene na de andere aantrekkelijke jonge vrouw de nieuwe gemalin op de troon; na een paar jaar werden ze niet alleen afgedankt, maar meestal ook onthoofd. Een van de weinige vorstinnen die niet werd afgetopt was Queen Jane Sey-mour. Ze stierf in het kraambed. Bij haar dood was King Henry ontroost-baar, en heel het Koninkrijk met hem. De laatste regel van bekende ballade zegt: "The flower of England will never be no more". Het is in de jaren '60 onder met succes ten gehore gebracht door Joan Baez, de fabelachtige Ame-rikaanse folksinger. De roos van het Engelse wapen, de roos die een rol speelt in de Rozenoorlogen, die in de

vijftiende eeuw Engeland verscheur-den, is een voor de hand liggende associatie.

Elton John maakte geen nieuwe, origi-nele toespeling; hij greep terug op oude herinneringen, toen het goed en harmonieus was tussen vorst(in) en volk. Ook de uitspraak in 't lied over "England's greenest hills" is enerzijds zo vanzelfsprekend als maar kan, maar draagt echo's, meen ik, van het bekende gedicht van de achttiende-eeuwse dichter en visionair William Blake, op zo prachtige wijze getoonzet en uitgevoerd bij de "Last Night of the Proms". "Jerusalem" begint met toe-speling op de oude Britse legende dat

*dat de graad van
kerkelijkheid of
residu aan
geestelijkheid bij
de Britten sterker
aanwezig lijkt dan
bij ons*

de jonge Jezus een tijdlang, tussen zijn 12 en 30e jaar, in Engeland gewoond zou hebben:

"And did those feet in ancient time
Walk upon England's mountains
green?
And was the holy Lamb of God
On England's pleasant pastures
seen?"

"England's greenest hills" roepen, lijkt me, bewust echo's op van een door God gezegend en bezocht Engeland, het rijk van Koning Arthur en zijn recht-vaardige tafelronde, van de strijd tegen het kwaad (zo gaat het gedicht verder). In die echo's en (half)bewust opgeroe-pen associaties spreekt iets van ver-langen naar echtheid en zuiverheid die mensen in onze tijd plotseling ook weer blijken te verlangen.

Mogelijkheid en noodzaak van roeping en inzet

Als nu één ding mensen in deze tragi-sche situatie toch kan bemoedigen, dan is het het besef dat ook in verwar-rende tijden als de onze nog "roeping" kan bestaan, een taak die je erkent als geschonken aan jou, en een die je soms aanvaardt als van Godswege geschonken. In elk geval zal Moeder Teresa dat zonder enige twijfel zo heb-ben ervaren. En zo'n roeping kan een mens levenslang op een koers houden die maakt dat anderen daardoor iets gaan zien van Wie God is en Christus'

barmhartigheid in het gezicht van een echt toegewijd mens weerspiegeld zien. Eerherstel van het leven voor anderen, in dienst aan God en de medemens, wordt wellicht zo door een nieuwe generatie ervaren als een nobel doel, niet als het beste leven, maar als het enige Leven voor een mens... Je inzetten voor armen in een sloppenwijk, voor kinderen in landen met landmijnen, het zijn wezenlijke doelen om je voor in te zetten. Als je mensen volgt die voor zulke doelen zich inzetten, dan volg je helden, in plaats van idolen.

Kansen voor opwekking of bekering?

Ten vierde, zouden er in onze tijd nog kansen zijn voor een opwekking? Kan gebeuren wat in de eerste helft van de 18e eeuw in Engeland en Amerika gebeurde: de Geest van God die vaar-dig werd over een heel volk? Sommigen zeggen: nee, dat kan niet meer. We zijn als samenlevingen zo gefrag-menteerd geraakt dat massale beke-ring, een aanraking van Gods Geest niet meer kan. Niet dat God veranderd is, maar omdat wij veranderd zijn, er geen samenleving meer is. Kijk je ech-ter naar de plotselinge saamhorigheid van een volk, zoals het Belgische volk na het overlijden van Koning Boude-wijns dood of het Britse volk bij het sterven van Diana, of de ontzetting om de verdwenen en vermoorde meisjes in België, dan lijkt plotseling wel weer mogelijkheid voorhanden om een (groot deel van een) volk verenigd te zien in gevoel, en in gevoeligheid, eventueel ook gevoeligheid voor het woord van God.

Een van de conclusies die ik uit de begrafenisplechtigheid in Londen trok is dat de graad van kerkelijkheid of residu aan geestelijkheid bij de Britten sterker aanwezig lijkt dan bij ons. Een kern van onverschilligheid of regel-rechte afkeer van kerk en geloof lijkt sterker in ons volk te wortelen dan bij de Britten. Bij ons zou, vrees ik, een groot deel van de mensen niet meebid-den met een "Onze Vader". Toch hoef je niet onrealistisch te zijn om in elk geval wel te bidden voor "openingen" als we onlangs hebben meegemaakt.

1. J. van der Eng, "Rusland" in red. J.C.Brandt Corstius. *Algemene Litera-tuurgeschiedenis. Geschiedenis van de Belangrijkste Figuren en Stromingen in de Wereldliteratuur. deel IV. Van Classicisme naar Romantiek.* De Haan. Utrecht. z.j. pp.431-432.
M.Yu. Lermontov. *A Hero of our Time.* vertaald en ingeleid door Paul Foote. Penguin Books. Harmondsworth. 1966.

Jeugdhoekje

Samuël is heel verdrietig als het volk Israël een koning wil, maar God zegt tegen hem dat hij moet doen wat het volk vraagt.

Los deze puzzel op door de antwoorden in de vakjes te zetten. In de regel die dik omrand is vind je dan waarom het volk een koning wil.

Succes.

1. Als Samuël klaagt tegen God dat hij boos is op het volk, troost God hem en zegt: niet u maar Mij hebben zij (1 Sam. 8 : 7)
2. Hoe heette de vader van Saul? 1 Sam. 9 : 1
3. Wat was er zoekgeraakt van Sauls vader? 1 Sam. 9 : 3
4. Wie moest er met een knecht naar op zoek gaan? 1 Sam. 9 : 4
5. In welk gebergte zochten zij eerst? 1 Sam. 9 : 4
6. Na lang zoeken hebben zij niets gevonden en besluiten de man Gods te vragen. Wat nam men meestal voor deze man mee? 1 Sam. 9 : 7
7. De knecht heeft nog een vierde deel van een sikkkel bij zich om te geven. 1 Sam. 9 : 8
8. Ze gaan dan op weg. God had Samuël verteld dat Saul zou komen, uit de macht van welk volk zou Saul de Israëlieten verlossen? 1 Sam. 9 : 16
9. Hoe werd een profeet ook wel genoemd? 1 Sam. 9 : 9
10. Wat had het volk voor bijzonders op de hoogte? 1 Sam. 9 : 12
11. Wat moest Samuël doen om Saul tot koning over Israël te maken? 1 Sam. 9 : 16
12. Was de stam van Saul de grootste of de kleinste. 1 Sam. 9 : 21
13. Welke stam was dit? 1 Sam. 9 : 21
14. Wat kreeg Saul te eten? 1 Sam.
15. Waarmee werd Saul gezalfd? 1 Sam. 10 : 1
16. Op weg naar huis komt Saul een groep mensen tegen. Hij raakt in geestvervoering. De mensen vragen dan: Is Saul ook onder de ... 1 Sam. 10 : 12
17. Hoeveel dagen moet Saul wachten voor Samuël komt? 1 Sam. 10 : 8
18. De oom van Saul vraagt wat Samuël heeft gezegd. Wat vertelt Saul niet wat hij had besproken met Samuël? 1 Sam. 10 : 16
19. Wie werd tenslotte gekozen uit de stammen? 1 Sam. 10 : 21
20. Ze kunnen hem niet vinden. Waar had hij zich verstopt? 1 Sam. 10 : 22
21. Waarin schreef Samuël het recht van het koningschap? 1 Sam. 10 : 25
22. Wat weigerden nietswaardige lieden Saul te geven? 1 Sam. 10 : 27

G. Wijkhuizen-van Vuuren

De oplossing van de vorige maal is: Geen richter maar een koning.

Persschouw

Predikanten in de problemen

Het vak van predikant moet je leren, niet alleen op de universiteit, maar ook in de dagelijkse praktijk van de gemeente.

Dat schrijft Nelleke Slootweg, in een artikel 'Stil, de dominee gaat voorbij...', in het september-nummer van Kerkinformatie, het officieel orgaan van

de drie SoW-kerken. En hoewel zij uiteraard uitgaat van de situatie in die drie kerken, is veel van wat ze schrijft herkenbaar; ook in onze kerken doen zich soms situaties voor waarin de verhouding tussen gemeente en predikant problematisch geworden is. Een paar dingen uit haar artikel. Hierboven stond al dat je het predikant-zijn ook moet leren in de praktijk; veel (oudere) predikanten hebben daarom fijne herinneringen aan hun eerste gemeente. Maar juist op dat punt is er

in de loop van de tijd nogal wat veranderd:

Ooit had je typische kandidaatsgemeenten, bijvoorbeeld in Friesland. Daar begon je, laag gesalarieerd, maar met een doorgewinterde kerkenraad, met veel bestuurlijke ervaring en mensenkennis. In zo'n toen nog gesloten gemeenschap werd weinig verhuisd. Wie er woonde, was er ook geboren. Een kerkenraadslid trad na zijn periode af, om een of twee jaar later weer terug te komen. Zo iemand

kende het dorp en de (kerk)mensen die er woonden en als jonge dominee kon je daar je voordeel mee doen.

Die gemeenten bestaan nauwelijks meer. De grotere mobiliteit maakt dat de kerkelijke gemeenschap een vlottende geworden is. Ook komt het steeds vaker voor dat ambtsdragers al na een jaar om allerlei redenen afhaken. Langzamerhand wordt de dominee de bijna enige, nog min of meer continue, factor in een gemeente. Daarnaast is hij/zij dan ook nog eens de enige professionele kracht, naast een groot aantal vrijwilligers, die allemaal mondig geworden zijn.

Maar, eerlijk is eerlijk, het ligt niet alleen aan dit soort veranderingen in de gemeenten – hoewel die stellig een rol spelen. Het ligt ook aan de dominees zelf en aan wat ze hebben meegekregen in hun opleiding:

...dominees zijn vaak eigenzinnig. Dat ligt ook aan hun opleiding: ze hebben niet geleerd om samen te werken met collega's of vrijwilligers. Vaak zijn ze geneigd om de problemen eerder bij 'de anderen' te zoeken dan bij zichzelf. „Het eigen functioneren wordt zelden onder kritiek gesteld. Als er problemen zijn zeg ik vaak tijdens de begeleiding: Maar hoe zit dat dan: is er contact geweest tussen jou en de ander, kennelijk is daar iets verkeerd gegaan. Kijk nou eens wat je eigen aandeel daarin was. Dat is tenslotte het enige dat je kan beïnvloeden. Dan zijn ze vaak heel verbaasd als ze zien dat ze daarin wel degelijk een eigen rol vervullen”, zegt drs. H.J. Oortgiesen van het Mentoraat en de Werkbegeleiding NHK.

Iets als dat laatste – om daar nog even bij te blijven: een begeleidingsinstantie binnen de kerken – hebben wij uiteraard niet in ons kerkverband, wars als we nu eenmaal zijn van alles wat ooit zou kunnen gaan rieken naar hiërarchie. Dat maakt ons echter, juist in de fase dat problemen bezig zijn te ontstaan (dus voordat kerkvisitatoren of regionale commissies zich ermee bemoeien), wel erg afhankelijk van de goede persoonlijke relaties die iemand heeft. Op zichzelf is dat ook niet zo erg – als die relaties er dan ook maar zijn op het moment waarop je ze nodig hebt. Juist het ontbreken daarvan is naar mijn indruk binnen onze kerken de laatste jaren een aantal malen oorzaak geweest van problemen.

mht biewenga, emmeloord

Kerknieuws

Beroepen/Intrede/

Afscheid

Intrede te Rijsbergen d.d. 14 september j.l. door ds. P.G. Sinia, na bevestigd te zijn door ds. M.W. Vrijhof te Arnhem.

Adressen

NGK Rijsbergen

Het in het Informatieboekje genoemde rekeningnummer van ds. P.G. Sinia, inmiddels predikant van Rijsbergen, is niet juist. De bankrekeningen van ds. Sinia zijn: 17.16.32.982 en 37.51.75.326 (beide Rabobank).

NGK Hardinxveld-Giessendam

Scriba: A.A. Koning, Afslag 7, 3372 VH Hardinxveld-Giessendam
NGK Baarn

Nieuw adres ds. M. Janssens (per 27/9): Floriszlaan 9, 3742 MJ Baarn, tel. blijft 035 5416411

NGK Eindhoven

Nieuw adres diakonie: D.H.W. Delhaas, Willem Smuldersplein 7, 5582 JJ Waalre, tel. 2217060

Overig nieuws

Preekconsent

De regio Arnhem heeft op haar vergadering van 28 augustus 1997 aan br. W. Molemaker uit Apeldoorn voor een jaar preekconsent verleend. Het adres van br. Molemaker is Venkelstraat 103, 7322 KV Apeldoorn, telefoon 055 3669655.

Toerustingscursus in Ermelo

Vorig jaar zijn drie predikanten uit de regio Harderwijk (ds. P. Dekker, ds. D.A. Lagewaard en ds. J. Winter) begonnen met een toerustingscursus voor ambtsdragers en belangstellenden. De toerusting die geboden wordt, zo stellen de initiatiefnemers, moet breder benut worden dan alleen in het ambt. Omdat ook nu veel belangstelling blijkt te bestaan wordt ook dit jaar een dergelijke cursus georganiseerd. Op 24 september, 22 oktober, 19 november, 17 december, 14 januari, 4 februari, 25 februari, 25 maart, 22 april en 27 mei kunnen geïnteresseerden van 19.30 uur tot 22.00 uur terecht in het kerkgebouw van de Nederlands Gereformeerde Kerk in Ermelo, Beekweg 15. Aan de cursus zijn geen kosten verbonden.

Het cursusprogramma luidt:

Gemeenteopbouw door ds. J.C.

Schaeffer en ds. D.A. Lagewaard

Trouwen en samenwonen door ds. J. Mudde

Kennis van bijbelgedeelten om te kunnen troosten en vermanen door ds. G. van Keulen en ds. J. Winter
Kerkgeschiedenis vanaf de Afscheiding door ds. A.D. Moggré en ds. D.W. Fijan

Kerkelijke stromingen door ds. D.A. Lagewaard en ds. J.C. Schaeffer

Taak van de ouderling en te verwachten moeilijkheden door ds. W.J. van der Linde en ds. D.W. Fijan

Gesprekstechniek door nog nader aan te zoeken docent

Belijdenisgeschriften, ontstaan en inhoud door ds. G. van Keulen en ds. F. van Deursen

Taak van de diaken en te verwachten moeilijkheden door ds. W. van Dijk en ds. J. Winter

Inzicht en achtergrond, opzet en doel van de eredienst door ds. P. Dekker en ds. F. van Deursen

Herdenkingsdienst NGK Amersfoort

Op 22 oktober a.s. is het vijftiende jaar geleden dat in Amersfoort de Nederlands Gereformeerde Kerk werd geïnstitueerd. Op zondag 26 oktober wordt dat, zo is het voornemen, in de ochtenddienst herdacht. Daarbij zijn belangstellenden van harte welkom.

De kerken in de regio Arnhem zijn op 28 augustus te Apeldoorn bijeen geweest vanwege de aanvraag van preekconsent van br. W. Molemaker te Apeldoorn.

De voorzitter, br. G. Zielhuis opent de vergadering namens de kerk van Wageningen om 19.00 uur. Alle kerken zijn vertegenwoordigd. Twee waarnemers van de CGK te Apeldoorn zijn aanwezig.

Van de kerk van Arnhem is bericht dat hij (als regio conracta) heeft ingestemd met de bevestiging van ds. Arnold in Apeldoorn. Ds. Arnold ondertekent het formulier voor predikanten. Het verslag van de vergadering van 10 april wordt besproken en daarna vastgesteld.

Het examen is voorbereid door ds. G. de Lange en ds. J. van 't Hof. Als examinatoren treden op ds. G. Bronsveld en drs. P. van Kampen (bekwaamheid Gods Woord aan de gemeente te prediken), ds. J.D. Janse (kennis van en inzicht in de Heilige Schrift) en ds. J.D. Smit (kennis van de leer der kerk). Br. W. Molemaker krijgt de gelegenheid zijn preek over Marcus 7 : 27-38

te houden. Na de preek geeft de vergadering graag toestemming het examen voort te zetten. De regio verleent aan br. Molemaker met alle vrijmoedigheid het gevraagde preekconsent. Br. Molemaker ondertekent het formulier voor proponenten.

De regio benoemt ds. J.D. Smit als secundus voor het afnemen van het examen Geloofsleer.

De afvaardiging naar de Landelijke Vergadering wordt in een vergadering in november samengesteld.

Na de rondvraag voor de kerken en een persoonlijke rondvraag, wordt de datum voor de volgende vergadering nog niet vastgesteld, de kerken zullen van deze datum zo spoedig mogelijk op de hoogte worden gebracht. De kerk van Apeldoorn is dan samenroepende kerk.

Ds. J.J. Arnold

Onder
andere(n)

Fusie twee evangelisatiekranten: 'Ongelooflijk!'

Het komend najaar gaan 'Het Beste Nieuws', de evangelisatie-krant van Uitgeverij Medema te Vaassen en de 'Er is hoop'-krant van Agapè op in een gezamenlijke nieuwe evangelisatie-uitgave. De nieuwe krant, die 'Ongelooflijk!' gaat heten, wordt een mix van de beide tot dusverre bestaande bladen en wordt gemaakt door redactieleden en vrijwilligers uit beide organisaties. 'Het Beste Nieuws' bestaat sinds 1977, verscheen vier maal per jaar en bereikte een oplage van gemiddeld 150.000 exemplaren. Agapè's 'Er is hoop'-krant haalde per uitgave ongeveer 120.000 exemplaren. Door hun krachten te bundelen hopen beide uitgevers te komen tot een groter afzet- en verspreidingsgebied.

Programma l'Abri najaar 1997

*Woensdagavondlezingen Utrecht
(Kromme Nieuwegracht 90)*

24 september – 'Eerlijkheid in een postmoderne cultuur?' door Timon Ramaker

8 oktober – 'Kan een mens zonder stilte-centrum' door H.G. Schaeffer

22 oktober – 'Heeft God ook bacillen geschapen?' door ds. W.G. Rietkerk

5 november – 'Kan een cultuur overleven die zijn geheugen verloren heeft?' door H. Reitsema

19 november – 'Wat is ware verlichting?' door Timon Ramaker

3 december – 'Antwoord ik in de leegte?' door H.G. Geertsema

17 december – 'Christus en cultuur: zijn er wel aanknopingspunten?'
Forum

*Weekend-programma Eck en Wiel
(Burg. Verbrughweg 40)*

26-28 september – 'De verdwijning van God' door Bob Goudzwaard en Wim Rietkerk

17-19 oktober – 'Wachten op God' door Greta Rietkerk en Henk Reitsema

31 oktober-2 november – Werkweekend

14-16 november – Kunstweekend

Adreswijziging Stichting Nederlands Gereformeerd Seminarie

Het adres van het Secretariaat van de Stichting wijzigt per 1 oktober 1997 in:

Zeegat 34,
3224 SJ te Hellevoetsluis

Het telefoonnummer blijft ongewijzigd
(0181) 327425

*„Gij zult mij de weg van het leven wijzen
om heel mijn vreugde te vinden bij U,
bestendig geluk aan uw zijde”
(Ps. 16:11 / Hand. 2:28)*

Na een lange weg van geestelijke aftakeling is van ons heengegaan onze lieve zuster en schoonzuster

YMKJE HOLWERDA

91 jaar oud.

Zij is voor haar familie van onschatbare betekenis geweest, en heeft in het verenigingsleven vele jonge mensen thuis gemaakt in de Schrift.

D. Holwerda
Ch.H. Holwerda-Galenkamp

De Gast 63, 9801 AC Zuidhorn, 28 augustus 1997

De begrafenis heeft inmiddels plaats gehad op Selwerdshof in Groningen.

*De liefde zoekt zichzelf niet
1 Cor. 13 : 5*

In haar Heer ontslapen onze tante

YMKJE HOLWERDA

22-05-1906

28-08-1997

Dankbaar gedenken wij de wijsheid, beslistheid en toewijding waarmee zij in ons midden stond.

Neven en nichten

